Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

K. D.

I

Da Norge kom inn i krigen

For den som vil søke å finne fram til sannheten om hvordan vi ble dradd inn i krigen i 1940 er det nødvendig å fastholde noen få fundamentale fakta.

1) Krigen 1914—1918 hadde overbevist England om at Norges nøytralitet skaffet Tyskland store fordeler.

Spørsmålet om å minelegge norsk farvann og besette en eller flere norske havner var i høyeste grad aktuelt i slutten av krigen 1918. Det ble avverget ved at Norge selv sperret visse områder.

2) I mellomkrigstiden hadde en fremragende britisk sakkyndig hevdet og sannsynliggjort at krigen 1914—18 kunne blitt vesentlig forkortet, dersom tilførslene til Tyskland fra Skandinavia og over norsk sjøterritorium kunne vært stoppet på et tidlig tidspunkt etter 1914.

Jernmalmen, for det meste fra svenske gruver, var en hovedpost, men også andre krigsviktige varer veiet tungt, deriblant vår fisk.

3) Det var etter dette lett å slutte seg til, at Storbritannia og dets alliierte ville anse det for en krigsnødvendighet å få disse tilførsler stanset — eller i det minste mest mulig redusert under den nye krig med Tyskland.

4) Etter det som nå er opplyst av en rekke autoriteter, deriblant Winston Churchill og Halvdan Koht er det fastslått at Vestmaktene sto ferdige til å stanse sjøtrafikken til Tyskland over norsk territorialfarvann ved mineutlegging og besettelse av norske havner, da Hitler kom dem i forkjøpet. Aksjonen fra Vestmaktenes side ble da innskrenket til noe minelegging 8. april.

5) Det må antas at tyskerne kjente til Vestmaktenes forberedelser, noen tid før 9. april 1940.

Tyskerne så gjerne at Norge forble nøytralt, så lenge de fritt kunne bruke norsk territorialfarvann, som beskyttelse for sine transporter og sine ubåter. Da de vestallierte forberedte seg på å sette en stopper for dette overfalt de Norge, okkuperte landet og terroriserte folket i 5 lange år. De gjorde gjerningen — forbrytelsen mot det fredelige norske folk.

6) De norske statsmakters politikk var nøytralitet så langt som mulig med de midler som sto til rådighet for dem, det vil vesentlig si protester mot krenkelser av norsk område.

teresse. Ingen av dem ville høste meget profit av å ha Norge som alliert i det lange løp. Men — etter som tiden gikk var det en sak som forårsaket stigende irritasjon fra alliert side. Det var forsyningen med svensk jernmalm som særlig i vintersesongen ble skipet til Tyskland fra Narvik langs den norske kyst innenfor norsk territorialfarvann, beskyttet av folkeretten. Koht mener, at de alliierte overdrev betydningen av denne eksport. Han omtaler i samme forbindelse at Churchill hadde hatt planer om å sende en britisk flåte inn i Østersjøen for å stanse malmtrafikken den vei. Han fikk imidlertid ikke marineautoritetene med seg. De anså planen for risikabel. Så tidlig som den 29. september 1939 foreslo Churchill for kabinettet å legge miner i den norske led for å tvinge malmskipene til å passere utenfor territorialfarvann. Han var — sier han selv — fullt oppmerksom på de moralske og juridiske innvendinger mot hans plan, på nøytralitetskrenkelsen og også på muligheten av tysk gjengjeldelse overfor Norge. Men slike argumenter kunne ikke for ham oppveie nødvendigheten av målbevisst hard og uboyelig krigsførsel. Denne gang ble han imidlertid overstemt av kabinettet.

Henimot årsskiftet startet den franske og britiske presse — fransk mer enn britisk — en voldsom agitasjon mot malmtrafikken fra Narvik — som naturligvis i vintertiden hadde større omfang — og forlangte inngrep av deres regjeringer. Jeg var meget redd for at denne agitasjon skulle provosere en tysk aksjon mot Norge, sier herr Koht. Da et framstående medlem av det franske deputertkammer gjestet Norge hadde han gjennom ham bedt den franske regjering å få moderert pressens agitasjon. Da intet ble endret, sluttet han at pressens agitasjon stemte med regjeringens ønsker, og «jeg begynte å frykte for at en eller annen alvorlig plan mot Norges nøytralitet var under overveielse», sier Koht videre.

Pressens agitasjon ble enda voldsommere, da det ble påstått at tyske ubåter fikk lov til å bruke norsk territorialfarvann under sitt operasjonsområde og da i desember tre handelsskip i britisk tjeneste ble senkt ved den norske kyst. Churchill forteller, at han den 27. november 1939 påny reiste spørsmålet om minelegging i den britiske kabinett Narvik-problemet og den finske krig alternativt. I lengere tid, forteller Churchill, var kabinettet rede til å overveie å øve press på Norge og Finnland for å oppnå samtykke til at støtte til Finnland kunne passere gjennom, men det var imot å legge miner i norsk farvann — —.

Churchill ble mer og mer overbevist om at det var de nøytrale nasjoners plikt og i deres interesse å delta i krigen mot Hitlerismens destruktive styrker. Mere enn noen annen ønsket han å gjøre krigen til en kamp mellom ideologier. I en kringkastigstale 20. januar 1940 understreket han sterkt, at de alliertes krig var en kamp for nasjonenes forbunds ideer, og han framholdt inntrengende for de nøytrale nasjoner deres felles interesser i disse ideers seier. I en pressekonferanse den 2. februar gjorde han det klart, at hans appell spesielt var rettet til Norge og Sverige. En norsk journalist innberettet saken til regjeringen.*) Rapporten ble liggende og flyte i Utenriksdepartementet til tyskerne fant den og brukte den i agitasjonen. Koht gir en pen framstilling av det som skjedde i pressemøtet. Hovedtemaet i Churchills tale var: England må kjempe mot Tyskland og de skandinaviske land burde hjelpe til istedenfor å hindre det. Han var utålmodig angående malmtrafikken over Narvik, og han ønsket skandinavisk assistanse for Finnland, men han talte ikke om å anvende tvangsforholdsregler mot de skandinaviske land, skjønt han sikkert favoriserte dem. (Det ville vært bra om det var blitt tatt hensyn til innberetningen i tide og man hadde sørget for at det hemmelige dokument ikke falt i urette hender).

Den engelske tekst på dette punkt lyder:

«He won half a victory in the Supreme War Council which met in Paris on February 5. There plans were adopted for preparing a force of thirty to forty thousand men to be sent to Finland, and Norway and Sweden were to be persuaded to allow these troops to pass through. Scornfully, Churchill remarks that the question of what to do if those two countries refused to be persuaded, was never faced. But it certainly was on his insistence that it was decided in order to accelerate to his own words — «to kill two birds with one stone», that the troops for Finland should preferably go there by way of Narvik. In this way they would be able to control the ore traffic there, and «incidentally» they might take control of the Swedish

[illegible] to formal protests and offer no military resistance, the Swedes might easily have offered serious resistance and ranged themselves among the enemies of the Allies.»

Churchill vant en halv seier den 5. februar i Paris. Der ble vedtatt planer om å sette opp en styrke på 30,00 til 40,000 mann som skulle sendes til Finnland. Norge og Sverige skulle beveges til å gi disse tropper tillatelse til gjennommarsj. Churchill bemerker spottende, at spørsmålet om hva der skulle skje hvis de to land nektet å la seg bevege, aldri ble stilt. Men det var sikkert etter at han hadde insistert på det at kabinettet — som han sier — besluttet å drepe to fugler med en sten — nemlig ved at troppene til Finnland fortrinsvis skulle sendes over Narvik. På denne måten ville de bli i stand til å kontrollere malmtrafikken og «til-

(Fortsatt side 8 - sp. 1.)

London-regnskapets underskudd [illegible].5 mill. kroner

Men Nortraships overskudd 550 mill. kr.

Riksrevisjonen ennå ikke [illegible]dig med regnskapet

Resultatet av «London-regnskapet» ble [illegible]entliggjort for et år siden, i «[illegible]ule bok», men er nå trykt og sendt Stortinget som en melding.

Resultatet er et underskudd på ca. 86[illegible] mill. kr. Herav vil antagelig ca. [illegible] mill. kr. bli dekket av Nortraships overskudd. Underskuddet skulle [illegible]komme ned i ca. 310 mill. kr.

Utenrikksdepartementet bemerker at «London-regnskapet» er et oppgjør av [illegible]isk regnskapsmessig karakter. Det [illegible] ikke noe eksakt uttrykk for hva statsforvaltningen utenfor Norge under krigen i virkeligheten har koste.

Regnskapet er vesentlig gunstigere enn det underskudd på ca. 310 mill. kr., som det er regnet med foran.

[illegible]er regjeringens opphold i London [illegible]le gjennom Innskudds- og Tr[illegible]ntoret etablert skatte- og fa[illegible]k, samt tvungen og frivillig sp[illegible] både for sjømennene og tjene[illegible]nnene, og på denne måten in[illegible]l desember 1945 trukket inn til[illegible]en ca. 314 mill. kr., som bl. a. er [illegible] til betaling av skatter til st[illegible] kommunene, samt til re[illegible] et bytrekk som ble betalt [illegible] familier i Norge under okkupasjonen. Landet ble dessuten på denne måten ved frigjøringen tilført et meget betydelig beløp i utenlandsk valuta.

Telegram

LYS-ALF THAU

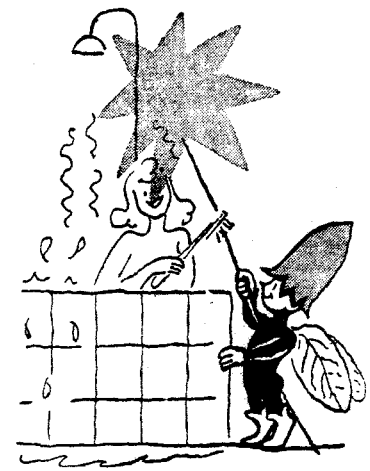

Ikke i O.B.-tiden!

Bruk varmt vann, men slås ikke med det, og nytt denne gunstige perioden før 8 og etter 17 til å «lade opp» varmtvannbeholderen.

Med foreløpig begrenset aktelse!

LYS-ALF

O. B. = overbelastning

Prisutdeling

[illegible] Sparebank, Lillehammer. Det ble ikke delt ut noen annenpremie, men derimot to tredjepremier a 200 kr.

102697

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

skyttelse for sine transporter og sine ubåter. Da de vestallierte forberedte seg på å sette en stopper for dette overfalt de Norge, okkuperte landet og terroriserte folket i 5 lange år. De gjorde gjerningen — forbrytelsen mot det fredelige norske folk.

6) De norske statsmakters politikk var nøytralitet så langt som mulig med de midler som sto til rådighet for dem, det vil vesentlig si protester mot krenkelser av norsk område.

7) Stortinget, regjeringen og folket — bortsett fra nazister og kommunister — var enig om, at vi under ingen omstendighet måtte komme i krig med England.

*

Høye tyske militære har hevdet at Norge ikke ville blitt overfalt 9. april, dersom vårt forsvar hadde vært i orden. Framstående norske militære har sluttet seg til dette syn og det er antagelig riktig.

Man skal imidlertid erindre at dette slett ikke er ensbetydende med, at vi i det hele kunne holdt oss utenfor krigen. Som nedenfor skal bli nærmere påvist satte Vestmaktene så meget inn på å stanse tilførslene til Tyskland, at faren for å bli innblandet allerede var høyaktuell våren 1940. Hvis tyskerne ikke var kommet den 9. april, ville antagelig norske havner blitt besatt av de allierte i samme måned. Hva det kunne ført til kan bare være gjenstand for gjetninger.

HALVDAN KOHTS VITNESBYRD

Først noen data hentet fra en artikkel Halvdan Koht skrev i The Norseman etter at Churchill hadde behandlet krigen i Norge i sitt verk.

Koht bringer først i erindring, at Norge erklærte seg nøytralt, da krigen brøt ut høsten 1939. Tyskerne svarte straks, at det ville respektere Norges nøytralitet på den uttrykkelige betingelse, at Norge selv iakttok streng nøytralitet.

Den 22. september leverte den britiske minister på sin regjerings vegne en erklæring som gikk ut på at så lenge Norges nøytralitet ble respektert av Tyskland ville den selvsagt bli respektert av His Majesty's regjering.

Koht viser deretter til de mange nøytralitetskrenkelser og den norske regjerings forklaringer og protester. Han sier i denne forbindelse, at den norske regjering følte at dens nøytralitet var i begge parters sanne in[illegible] alvorlig plan mot Norges nøytralitet var under overveielse», sier Koht videre.

Pressens agitasjon ble enda vo[illegible] sommere, da det ble påstått at tyske ubåter fikk lov til å bruke norsk territorialfarvann under sine operasjoner og da i desember tre handelsskip i britisk tjeneste ble senket ved den norske kyst. Churchill forteller, at han den 27. november 1939 påny reiste spørsmålet om minelegging i den norske kystled. Den dag ba han første sjølord, admiral Pound, om å undersøke muligheten av et sådant foretagende. I midten av desember tok han saken opp i kabinettet. Han sirkulerte et detaljert memorandum angående skipning av jernmalm til Tyskland og den 12. desember ble saken behandlet i kabinettet. Han sier ikke noe om hvordan kabinettet stilte seg til saken denne gang — men — 6. januar 1940 ble det levert et memorandum til den norske minister i London. Det var samme dag som Churchill oppga planen om et framstøt mot malmtrafikken i Østersjøen og han dro over til Frankrike for å diskutere med den franske overkommando et forslag om å legge miner i Rhinen og andre tyske elver.

Da det britiske memorandum ble framlagt for den norske regjering vakte det ren forferdelse. Det ble sagt i det, at den britiske regjering ville treffe visse foranstaltninger for å hindre tyske skip og handel fra å bruke norsk territorialfarvann og at det for dette formål ville bli nødvendig for britiske flåtestyrker å gå inn i og operere i disse farvann.

Det var den første trusel om planlagt krenkelse av Norges nøytralitet og den norske regjering var fullt oppmerksom på alle farer det innebar, sier Koht (!!!!).

Han forteller videre at man i regjeringen følte at man overfor den britiske trusel måte gjøre noe ekstraordinært. Han gikk til Kongen og fikk hans tilsagn om å gjøre en personlig henvendelse til den britiske konge. Telegram ble sendt neste dag, og det britiske kabinett kansellerte sin beslutning.

— — —

Den 27. desember presenterte de vestalliertes minestre i Oslo den norske regjering en note, hvori det ble anført at hvis Norge, overensstemmende med deres regjeringers ønske gikk inn for assistanse til Finnland, ville de være rede til å forsvare landet mot tyske angrep ved sikring av byene Stavanger, Bergen og Trondheim ved å legge okkupasjonstropper der. Koht spurte: «Hva med Oslo, den byen som ligger nærmest Tyskland?» Det ble ikke gitt noe annet svar enn at Oslo ikke var i noen fare. I løpet av januar 1940 diskuterte det sent to Finland, and Norway and Sweden were to be persuaded to allow these troops to pass through. Scornfully, Churchill remarks that the question of [illegible] t to do if those two countries [illegible] d to be persuaded, was never faced. But it certainly was on his insistence that it was decided in order — according to his own words — «to kill two birds with one stone», that the troops for Finland should preferably go there by way of Narvik. In this way they would be able to control the ore traffic there, and «incidentally» they might take control of the Swedish ore mines at Gellivare. There is no denying the fact that this latter plan was a reckless one and might have led to most unfortunate consequences. Even if the Norwegians had confined

*) Den som hadde sendt melding var «Norges Handels og Sjøfartstidende»s Londonkorrespondent, M. Martinsen. Riktigheten av hans meddelelse framgår av Churchills egne uttalelser, bl. a. det nedenfor siterte brev av 16/12—39 fra The First Lord of The Admiralty (Churchill).

[illegible], samt tvungen og frivillig [illegible], både for sjømennene og tjenestemennene, og på denne måten [illegible] 31. desember 1945 trukket inn [illegible] men ca. 314 mill. kr., som bl. a. [illegible] brukt til betaling av skatter til staten og kommunene, samt til re[illegible] et hyretrekk som ble betalt sjømennenes familier i Norge under okkupasjonen. Landet ble dessuten på denne måten ved frigjøringen tilført et meget betydelig beløp i utenlandsk valuta.

—o—

Telegram fra Maudheim

Fra professor Sverdrup i Maudheim fikk Norsk Polarinstitutt dette telegrammet i går:

Nye fjell oppdaget SSV Maudheim. Etter en ukes snestorm er fem forsøk på fotografering i SØ mislykket grunnet skyet vær. Håper fremdeles på godvær for å fullføre vesentlig av planlagt arbeid, men sommeren er snart slutt.

—o—

Kl. 8 12 19
OSLO LYSVERKER

Prisutdeling

I Bergens bankfunksjonærers samfunn

Bergen, 26. jan. (Sp.) På 25-års jubileumsfesten i Bankfunksjonærenes Samfunn i Bergen ble utdelt premier for følgende prisoppgave: «Hva kan gjøres for å bedre bankenes public relations særlig med henblikk på å skape bedre kontakt mellom bankene og det store publikum». Førstepremie 500 kr. ble tildelt bankkasserer Karl Halvorsen, Fåberg Sparebank, Lillehammer. Det ble ikke delt ut noen annenpremie, men derimot to tredjepremier à 200 kr. til soussjef Erling Mossige, Christiania Bank og Kreditkasse, Oslo, og bankkasserer cand. jur. Sverre Svendsen, Den norske Creditbank, Mandal. En besvarelse innlevert av sekretær Erling Skjoldal ble besluttet innkjøpt.

Under feste nbrakte formannen i Norske Bankfunksjonærers Forbund. kontorsjef A. Bergløff, en hilsen fra forbundsstyret og Oslo-samfunnets formann. H. Trost-Nielsen overrakte Bergens-samfunnet en vakker gave. Det innløp en lang rekke telegrafiske hilsener.

—o—

Fra presselosjen

(Fortsatt fra side 2.)

til å regulere på dette område. det hadde mattet nøye seg med en henstilling til kommunene om å gjøre vedtak om lukningstider som dep. mener vil virke uheldig. Lukningsvedtekter avhenger av kommunale vedtak, sa han.

Vi er helt enig med statsråden og skulle anta at det ikke er behov for noen statsregulering her. Den regulering som eventuelt er nødvendig, bør man overlate til forretningsstanden som vel best skjønner seg på alle de hensyn som må tas til begge sider. Nå kommer saken opp i beretningen om kommunens stilling som vedk. stortingskomite skal behandle, og så får man kanskje en debatt i tinget om lukningsvedtektene. Det var vel det som var meningen. Det er et godt politisk nummer nå foran kommunevalget. Det kommer mange slike valgnummer i Stortinget utover.

Forsvarsministeren svarte på et par spørsmål om forsvaret i Nord-Norge. Vi vil ikke gå nærmere inn på denne saken som ble utbasunert over det ganske land. Det ville være en fordel om også stortingsmenn — og statsråder — tenkte litt mer på landets sikkerhet enn på å spørre og svare offentlig om forsvaret.

— — —

Valget av styre for Stortingets pensjonsordning var litt kjedelig. Hambro (h) satte i gang en større debatt på spørsmålet om folk fra administrasjonskomiteen kunne velges inn i dette styret. Han fikk medhold av Utheim (v). Det ville ikke virke heldig å ha så mange fra administrasjonskomiteen med i styret, når komiteen senere skal føre tilsyn med det styret gjør, sa Hambro. Til dette svarte presidenten Natvig Pedersen — at regnskap og beretning skal legges fram for presidentskapet, og at det således er presidentskapet som har ansvaret. Utheim ville ikke være med i sånt dobbeltspill og stemte i mot — alene: Hognestad (a) syntes det hele var utidig formalisme og Torp (a) syntes man iallfall ikke kunne klandre at Hjalmar Larsen (a) ble formann i styret — han får ikke stortingsmannspensjon da han har for stor tjenestemannspensjon til det. Larsen ble valgt til formann i styret og ellers er det bare å si at formannen og sekretæren i administrasjonskomiteen er medlemmer av pensjonsstyret.

Hambro var engstelig for at dette vil virke uheldig. Det forundrer oss at hr. Hambro — som ellers er realistisk nok — kan se så gammeldags på dette. Sånne bagateller kommer man fort over i et Storting som har vedtatt pensjon til seg selv, og som endog til og med vedtok at Staten skal betale premien.

I samme møte lovet landbruksministeren at dep. vil ta opp spørsmålet om statsstøtte til jordbruksvinsjer så snart det var funnet en teknisk løsning på det. Litt statsstøtte her og litt der, hvorfor så ikke til jordbruksvinsjer, hva det nå måtte være!

— — —

I dag gav utenriksminister Lange sin utenrikspolitiske redegjørelse. Den går nå til komiteen, og i slutten av neste uke, antagelig fredag og lørdag, får man så den utenrikspolitiske debatten i forbindelse med trontalen. Det blir to bevegede dager i tinget og representantene og pressen er spent på om det vil vise seg noen revne i Arbeiderpartiet. Den radikale fløyen murrer, og Karl Evang har utvidet sin virksomhet til å omfatte også Arbeiderpartiets helse. Utenriksministerens tale i dag vil sikkert belyse dette nærmere.

I denne forbindelse vil vi nevne et par ting som er symptomatiske for stillingen i Arbeiderpartiet for tiden. Regjeringen (d. v. s. partiet) har utnevnt samferdselsminister Langhelle til en slags viseutenriksminister. Valget har vakt noen forbauselse i tinget. Man hadde tenkt seg en annen — og mer nærstående kandidat. Det sies for øvrig at akademikerne i partiet ikke er fullt så populære lenger, men la oss for all del ikke stikke hånden i det hvepsebolet.

— — —

De nordiske arbeiderpartier har i dag sendt ut et fredsmanifest. Opptakten til det ble gjort i høst da samarbeidsutvalget i de nordiske arbeiderbevegelser hadde møte i Oslo. Bakgrunnen for manifestet ligger klar i dagen. Slik som forholdene har utviklet seg innen de nordiske arbeiderbevegelser det siste året har det formodentlig sterkere og sterkere meldt seg et behov for en avklaring i fagforeningene og i arbeiderklassen overhodet når det gjelder fredssaken. Det er nødvendig at arbeiderne får et sikkert grunnlag å stå på.

Manifestet er sendt ut av de nordiske arbeiderpartier. Men vi tar visst ikke meget feil når vi antar at de tre nordiske arbeiderpartiene meget nødig vil at det skal bli oppfattet som en ren partipolitisk aksjon. Hvis det nemlig er riktig at poenget med manifestet er å skape klarere linjer når det gjelder arbeidernes stilling til freden, så er det ingen andre som kan ta initiativet til en slik aksjon.

— — —

Finanskomiteen har ikke noe særlig å bestille for tiden. Den venter på Nasjonalbudsjettet som er forsinket og som komiteen må ha før den ken begynne på statsbudsjettet. De to budsjetter skal jo koordineres. Nasjonalbudsjettet kommer neppe før ut i februar og finansdebatten kommer derfor ikke før i mars. Komiteen tar sikte på før påske, sa formannen, hr. Bratteli (a) til oss i går.

Ellers sluttet komiteen seg i går til dep.s forslag om at bestemmelsene om avgrensning av inntektsfradrag ved ligningen for premier og tilskudd til sikring av pensjon for arbeidstakere blir gjort gjeldende også for 1951/52 da et forslag til permanente bestemmelser i denne materie kommer senere i år. Et mindretall, Bøyum (v), Ingebretsen (v), Lindebrække (h) og Stranger (h) vil av denne grunn heller ikke ta opp dissens. Leirfall (b) går med A-flertallet i denne saken.

Finanskomiteen benytter ventetiden til å få unna noen andre saker. ungdommens pengesparing, lov om tillegg til aksje- og sparebanklovgivningen m. v. Denne siste saken henger sammen med reguleringen av bankenes utlånsvirksomhet.

— — —

Landbrukskomiteens innst. om kraftformonopolet studeres nå inngående av representantene og gjennomdiskuteres i gruppemøter. Det har vist seg splittelse både i venstre og kristelig folkeparti. Men det ser ut til at Arbeiderpartiet vil kaste ut dette monopolbeinet til velgermassene. En annen sak med krutt i er trålerloven som fiskerikomiteen behandler, men som det drar ut med fordi fiskerne selv ikke er enige, og dette virker inn på komitearbeidet da Norges Fiskarlags formann, hr. Steffensen, er formann i komiteen. Det er mulig innst. kommer snart, men saken er ikke så avklart at det kan sies noe om innholdet ennå.

— — —

Presidentskapets brevveksling med overlæge Scharffenberg om hemmelige stortingsdokumenter har vakt oppmerksomhet. Det forekommer oss at presidentskapet ikke burde belaste postvesenet med flere slike brev. Overlægen vil i alle tilfelle sende ett mer enn presidentskapet. Og vi andre er så uendelig lei av slike ting.

Møll.

HOLMENS VERFT RISØR
Telefon 148 og 125
Skipsreparasjoner — Patentslip.
Flytedokk for 1000 t.dw. båter.

grunn til å stikke med trumf — og dermed var kontrakten vel hjemme.

Hvis bordet i tredje ruterspill hadde hatt damen igjen, ville øst uten tvil brukt spar 6, og beten ville ikke ha vært til å unngå.

—o—

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Peter Thr. Duborgh
Rådhusgt. 5 B - Oslo
Centralbord 41 68 44
Telegr.adr. «Duborgh»
All slags forsikring ordnes.

JENS J. ANDERSEN
PØLSEFABRIK & SALTERI

BJØLSEN
VALSEMØLLE

JOSEPH EIDE
Fjøsanger, Bergen.
Telefon 52 079
Skipstelegrafer, telefoner, styremaskiner, termometre etc.

Trøndelag Tresonitfabrik,
NAMSOS
Laade Træul[illegible]rik,
OSLO
A.s Norske Tresonit Co.
OSLO
Nylandsvn. 4. — Telef. 42 48 22, 41 42 79

Glassmester:
A/S Hjort & Riser
GLASSLAGER
GLASSMESTERE
o
Welhavensgt. 2 — Oslo
Telf. 33 03 27 — 33 35 05

Konditori
Når det gjelder
Konditorvarer
«Bon-Mot»
Conditori
Drammensvn. 72 c. - Telef. 44 09 20

Møbler
Interiørutstyr
Møbleringstekstil
Møbler - Tepper
Etc. etc.
Chr. Knag
Oslo Arbinsgt. 1. Bergen Domkirkegt. 6.

Stempler:
Alle sorter stempler leveres best av:
Norsk Gummiklisje A.S
OSLO
Calmeyersgt. 8, Tlf. 42 02 07

Trikotasje
Den Norske Trikotagefabrik A/S
DRAMMEN

Da Norge kom inn i krigen

(Fortsatt fra side 7.)

på om handel og skipsfart. Men ellers korkje kunne eller ville eg på ståande fot gje noko svar på noten.» U.K. innst. II, s. 167.

I en meddelelse til pressen fra den britiske ambassadør 6. mai 1946 sies det:

«På vegne av sin regjering forsikret de britiske representanter i Stockholm og Oslo den 6. april 1940 den svenske og norske regjering om at den britiske regjering ikke hadde til hensikt å landsette tropper i Skandinavia hvis ikke tyskerne tvang dem til det ved selv å foreta en aksjon.» U.K. innst. II, s. 168.

(Denne anførsel er åpenbart uriktig. Etter opplysninger som er gitt av den tidligere franske førsteminister Reynaud og av Winston Churchill i hans store verk og som er ytterligere fastslått av Liddell Hart i «John Bull», er det helt på det rene at den engelske og den franske regjering planla landgang i Norge og at de hadde tropper stående ferdig til det bruk, da tyskerne kom dem i forkjøpet.

Utenriksminister Koht bestred å ha fått en slik meddelelse og kommisjonen sier at det må bero på en misforståelse. U.K. innst. II, s 168.

Colban omtaler noten telegrafisk samme dag, 5. april:

«Min overbevisning er notens formål fortrinsvis indrepolitisk mottrekk mot kritikk over angivelig slapp krigsførsel, men saken allikevel alvorlig idet opinionen drives vente stadig mere pågående skritt mot oss.»

Dette gjentok han i et brev dagen etter, da han hadde lest den engelske pressen om noten:

«Men skjønt jeg derfor ser med en viss ro på saken, lukker jeg ikke øynene for det faktum, at vestmaktene ved denne note har villet gi seg selv en blancofullmakt til å framture etter eget forgodtbefinnende overfor oss.»

Samme dag, 6. april, skrev Colban i et nytt brev, at *den svenske sendemann i London, Prytz, så på saken på samme måte.*[1] U.K. innst. II, s. 168.

6. april, dagen etter at disse notene var mottatt, hadde Koth den ovenfor omtalte telefonsamtalen med utenriksminister Günther. I den utredning av sin politikk som Koht skrev året etter, sier han om denne samtalen:

«*Han (dvs. Günther) slo bort heile noten i bluff*[1]) og mente det var ingen grunn til å legge noko vekt pa han. Eg kan ikkje seia at eg vart heilt roleg likevel, eg var redd at noten var ei varing om at vestmaktene ville bryte nøitraliteten vår og tenkte mykje på koss regjeringa burde ta noten.» «U.K. innst. II, s. 168.

Kommisjonen tilføyer:

«Det er sannsynlig at Günther har sagt dette, men den allierte noten ble dog i Sverige tatt så alvorlig at kabinettssekretær Bohemann reiste til London for å få nærmere opplysninger om de engelske tiltak og hindre dem om det var mulig [1]).

[1]) Uthevet her.

Kommisjonen sier videre:

På bakgrunn av disse alvorlige trusler fra britisk og fransk side, advarslen fra dr. Bräuer fra tysk side og meldingene fra Berlin og København ga da utenriksminister Koht en utredning om den utenrikspolitiske stilling i åpent møte i Stortinget 6. april. Koht streket atter under norsk vilje til fullkommen og ubetinget nøytralitet til alle sider, og nevnte det som vi hadde gjort for å hevde den i handels- og nøytralitetspolitikken. Koht refererte de forskjellige nøytralitetskrenkelser og sa at når det gjaldt fremmede fly over norsk territorium håpet han at det måtte bli slutt med dette «for slikt kan ikke tena noko krigsformål.» Og når det gjaldt krenkelsene pa sjøen pekte statsråden på at

«slike nøytralitetskrenkingar altfor lett kan føre til at sjølve det norske sjøområde, ja kanskje landområdet og, kan bli gjort til ei slagmark for dei krigførande, og dermed kan Noreg vera inne i sjølve storkrigen før det varest. For Noreg spørs det difor ikkje berre om å varja ein rett, noko som i seg sjølv er viktig nok, men samstundes om å verja landet.» U.K. innst. II, s. 169.

Og han sluttet talen sin med at

«sjølve må vi setja alle evnene inn på å verja det nasjonale sjølvstendet. Det er ei plikt mot vårt eige land, og det er ei plikt mot framtida».

[1]) Uthevet her.

Kommisjonen sier:

Det som her bør merkes er at utenriksminister Koht ikke sa noe om det som den dagen gjorde stillingen så alvorlig. Han sa ikke noe om de britiske og franske notene fra dagen før, ikke noe om advarslene i talene av Churchill og Chamberlain, ikke noe om de truende meldinger fra Berlin og København om en forestående tysk aksjon. Det som kunne berolige og gi følelse av trygghet ble derimot trukket sterkt fram. Således pekte utenriksministeren på handelsavtalen med England og sa om den:

«Eg så til mi glede at den britiske statsminister, Mr. Chamberlain, for nokre dagar sia, den 2. april, i House of Commons, sa at avtalen meliom Storbritannia og Norge oppfylte dei krav ein fra britisk side kunne ha til norsk nøytralitet på området, og for så vidt skulle det vel seia seg sjølv at ein avtale som var god den 11. mars, ikkje kunne være rangvis i dei fyrste dagane av april.» U.K. innst. II, s. 169—170.

Kommisjonen siterer Chamberlains ord:

«*Negotiations for war trade agreements have been successfully concluded with Norway, Sweden, Iceland, Belgium and Holland, and an agreement with Denmark has been signed this afternoon at the Foreign Office.*» U.K. innst. II, s. 170.

Og slik ble også talen oversatt og gjengitt i de norske avisene. Utenriksminister Koht må ha gjengitt disse ord av Chamberlain etter sin erindring og etter sine ønsker, sier kommisjonen.

Det kan ikke nektes at Kohts tale ga et uriktig helhetsbilde. Den situasjon som var mørk og farefull ble tegnet i lysere farger, og på et punkt ble det gitt en misvisende opplysning. Koht sa at ingen av stormaktene hadde prøvd å drive eller tvinge oss bort fra den nøytralitetspolitikk som Norge hadde hevdet fra krigens begynnelse. Han ville «straks streka under at ingen av dei krigforande har freista på noko slikt.» U.K. innst. II, s. 170.

Etter at stortingsmøtet var slutt la Koht notene fram for regjeringen i et kort møte lørdag den 6. april og deretter gikk ministeren opp på Slottet og lot Kongen få kjennskap til dem. Notene førte ikke til noen beslutning fra regjeringens side, men utenriksministeren gikk i gang med å *utarbeide svarnote etter de linjer han var blitt enig med minister Günther om å følge under utformingen.*[1]) Det er på det rene at det under regjeringsmøtet fra Kohts side ikke ble nevnt noe om meldingene fra Berlin og København.

På forespørsel av Hambro som ble varslet av statsminister Nygaardsvold om at Koht skulle ha mottatt meldinger av den art at det burde holdes møte i utenrikskomiteen, svarte Koht 6. april om aftenen at det ikke forelå noe som gjorde det naturlig å få utenrikskomiteen innkalt Notene ble likevel oversendt Hambro med en følgeskrivelse datert 6. april. På følgeskrivelsen er notert at notene sendes med bud mandag morgen. Det var så meningen å innkalle utenrikskomiteen tirsdag 9. april — hele 4 dager etter notenes mottagelse. U.K. innst. II, s. 171.

K. D.

(Første artikkel sto 27/1, annen 3/2, tredje 10/2, fjerde 17/2 og **femte 24/2.)**

Olav Sataslåtten og Odd Bakkerud, hardingfele. Håkon Sataslåtten, song. Ved mikrofonen: Torleiv Tveito. 17.35: Norgesmesterskapet på skøyter. Reportasje fra 10,000 m. (Lillehammer). 18: Fastemesse i Domkyrkja, Bergen. Skipa til av bygdeungdom. Korsong, Hordakoret. Dirigent: Magnus Hardeland. Samla kor. Dirigent: Kantor Lars Heggen. Liturg: Res. kap. Peter Madland. Ved orglet: Kantor Trygve Præsttun. (Bergen). 18.45: Ny fransk klavermusikk. Rolf Holger. 19: Værmelding. 19.05: Dagsnytt. Aktuelt. Meldinger. 19.35: Underholdningsmusikk. Sletterøds Hawaiiorkester og Friis Olsen, refrengsang. 20: Familiekvelden. Jonas Lie: Gå på! David Knudsen leser. 20.35: Søndagens populærkonsert. Filharmonisk Selskaps orkester. Dirigent: Hugo Kramm. Solist: Guido Vecchi, cello. Arne Paasche Aasen leser. 22: Vær- og minemeldinger. 22.10: Dagsnytt og sport. 22.35: Lokale sportsmeldinger. 22.45: Dansemusikk. Grammofon. 23.15: Slutt.

MANDAG 5. MARS

Kl. 7.15: Morgengymnastikk. 7.30: Ord for dagen. Morgen melodier. 8: Værmelding. Dagsnytt. 8.15: Andakt. Småkirkeprest Leif Sandsdalen. 8.35: Programoversikt. Slutt. 11.20: Valutakurser. 11.25: Været til sjøs. (Bergen). 11.35: Hus og heim. Litt om lagsarbeid blant husmødre. Ved husmor Ella Løken. 11.50: Musikk til arbeidet. Grammofon. 12.25: Skolekringkasting. (F 5—7). Barbra Ring. Ved Jo Tenfjord 12.55: Verdipapirer. 13: Værmelding. Dagsnytt. Melding om fisket (Bergen) og andre meldinger. Økonomisk ukemelding. Fra Bankenes Felleskontor for Statistikk. Grammofon. 14: Lokale meldinger. Slutt.

Programmet for kvelden:

16.45: Barnetime for de minste. Ved Else Wildhagen. 17: Minemeldinger. Kulingvarsler. 17.05: Ettermiddagskonsert. Stavangerensemblet. Leder: Karsten Andersen. (Stavanger). 17.40: «Ei tylft med visor og rim». Symra. Sangcyklus av Christian Sinding. Tekst: Ivar Aasen (av «Symra»). Egil Nordsjø, sang. Ved flyglet: Sigvart Fotland. 18: Økonomisk oversikt. Ved professor Erling Petersen. 18.15: Oslo Blåsekvintett. Olav Hox, fløyte. Bjarne Lian, obo. Richard Kjelstrup, klarinett. Fritz Maltun, horn. Lennart Nordløf Knudsen, fagott. Johan Øian, klaver. 18.40: Engelskundervisning. Ved lektor Gunnar Haarberg. 19: Værmelding. 19.05: Dagsnytt. Aktuelt. Meldinger. 19.35: Ønskekonsert. Grammofon. Postgirokonto nr. 18, Norsk Rikskringkasting, Oslo. 20.30: Peer Gynt for Ibsen. Jens Bolling leser og forteller. (Stavanger). 21: Utenrikskronikk. Ved magister Helge Groth. 21.20: Norsk konsert. Kristine Dahl Børsum, klaver. Johanna Steinarson, sang. Ved flyglet: Sigvart Fotland. 21.45: Foreldrenes kvarter. Hva skal vi synge med barna? Ved Mildred Selmer. 22: Vær- og minemeldinger. 22.10: Dagsnytt. 22.30: Beethoven: Corolan-ouverture. Musikselskabet Harmoniens orkester. Dirigent: Olav Kielland. (Bergen). 22.40: Hvorfor ble Sønder-Jylland delt. Foredrag av landsarkivar Johan Huitfeldt. 23: Slutt.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Da Norge kom inn i krigen

Første artikkel sto 27. jan.

Winston Churchill bekrefter i sine erindringer i stor utstrekning Kohts anførsler og supplerer dem med flere opplysninger.

I sine erindringer bind II s 119—121 sier Churchill:

Den 1600 km. lange halvøy som strekker seg fra innløpet til Østersjøen til Nordishavet hadde en umåtelig strategisk betydning. De norske fjellene faller ut i havet i en sammenhengende skjærgård av holmer og øyer. Mellom disse øyene og fastlandet var det en korridor i norsk territorialfarvann som ga tyskerne utløp til det åpne hav og betydde en alvorlig svekkelse av vår blokade. Tysklands krigsindustri var hovedsagelig basert på tilførsel av svensk jernmalm som om sommeren kommer fra den svenske havn Luleå øverst i Bottenviken og om vinteren — da denne havn var frosset til — fra Narvik på vestkysten av Norge. Å respektere denne korridor ville si det samme som at vi tillot hele denne trafikken å fortsette under nøytralitetens dekke rett for nesen på vår overlegne sjømakt. Admiralitetet var meget bekymret for at Tyskland fikk denne store fordelen og ved første gitte anledning tok jeg saken opp i krigskabinettet.

Jeg husker at under den forrige krig hadde ikke den britiske og den amerikanske regjering hatt noen skrupler ved å minelegge «leden» som dette beskyttede farvannet ble kalt. Den veldige minelegging som ble lagt tvers over Nordsjøen fra Skottland til Norge 1917—1918 kunne ikke bli fullt effektiv hvis tyske handelsskip og ubåter uhindret fikk lov til å smette rundt den ene enden av den.

Jeg oppdaget imidlertid at ingen av de allierte mariner den gang hadde lagt noe minefelt i norske farvann. De britiske og amerikanske admiraliteter hadde klaget over at denne sperring, som hadde kostet enormt i arbeid og penger, — ville være virkningsløs hvis ikke denne korridoren ble lukket, og de allierte regjeringer hadde derfor lagt de største press på Norge for at det selv skulle stenge. Det tok lang tid å legge denne enorme sperringen, og da den var ferdig var det ikke større tvil om hvordan krigen ville ende, og at Tyskland ikke lenger var sterk nok til en invasion av Skandinavia, merksom på sakens rette sammenheng). Kabinettet iberegnet utenriksministeren lot til å være mere stemt for denne aksjon.

Det ble derfor nødvendig å ta skritt for å forberede den. Følgende direktiv ble gitt:

1. Forhandlingene med nordmennene om befraktningen av deres tonnasje må først avsluttes.

2. Handelsdepartementet må treffe avtale med Sverige om kjøp av vedkommende malm da det er langt fra vårt ønske å trette med svenskene.

3. Utenriksdepartementet må gjøres kjent med våre forslag og hele historien om den britisk-amerikanske aksjon i 1918 må legges fram i alle enkeltheter sammen med en begrunnelse av sakens nødvendighet.

4. Selve operasjonen må studeres av vedkommende avdeling av Admiralitetet. Departementet for økonomisk krigføring må holdes underrettet når og i det omfang det er nødvendig.

Jeg ber om å bli holdt a jour med utviklingen av denne plan som er av aller største betydning for lammelsen av fiendens krigsindustri.

En ny kabinettsbeslutning vil bli nødvendig når det hele er ferdig.

Den 29. sept. kommer han tilbake til saken i et memorandum. hvor han først nevner befraktningen av den norske tonnasje. Det heter her:

1) Admiralitetet betrakter chartringen av den norske tonnasje som ytterst viktig og lord Chatfield har sendt en skrivelse der han sterkt understreker betydningen av å innprente delegasjonen dette (den norske).

Den norske delegasjon er nå underveis, og om noen dager håper handelsministeren å kunne slutte en avtale med den slik, at den chartrer hele dens overflødige tonnasje som for størstedelen består av tankskip.

TYSKLANDS FORSYNING AV JERNMALM FRA NARVIK

2) Bottenviken fryser som regel til i slutten av november slik at svensk jernmalm bare kan sendes til Tyskland via Oxelösund ved Østersjøen eller fra Narvik i Nord-Norge. Oxelösund kan bare eksportere en femtedel av den malmen Tyskland trenger fra Sverige. Den normale vintertrafikk går over Narvik, hvorfor skipene kan passere nedover å be Kabinettet å foreta den drastiske aksjon som her blir foreslått mot et nøytralt land hvis ikke resultatene er av den aller største betydning.

(Anm.: Det pågikk høsten og vinteren 1939—40 et underhåndsarbeide av norske sjøfartsintereserte for å forsøke hindret at malmbåter til Tyskland fikk loser over norsk territorialfarvann).

1. Det blir meddelt meg at nesten ikke noen tyske eller svenske skip forsøker å føre malm sørover fra Narvik. Likeså at tyskerne har samlet opp lager av malm ved kysten av Oxelösund av hensyn til tilfrysingen av Bottenviken, slik at de altså kan føre gode forsyninger ned gjennom Østersjøen via Kielkanalen til Ruhr i løpet av vintermånedene. Er disse opplysninger riktige? Det ville være meget ubehagelig hvis jeg gikk til aksjon i spørsmålet om å minelegge norsk territorialfarvann og fikk det svar at problemet var like uløst med det.

2. Hvis vi går ut fra at malmtrafikken langs Norges vestkyst virkelig er en viktig faktor som vi bør anstrenge oss for å få en slutt på, hvor vil De da stoppe den?

Godhetsfullt undersøk kysten i detaljer og oppgi meg stedet. Det er klart at det i alle tilfelle er nord for Bergen, således at den sørlige del av Vest-Norges kyst blir åpen for all slags trafikk fra Norge eller ut av Østersjøen i den norske konvoi over til oss. Alt dette må granskes nærmere før jeg kan legge fram min sak for Kabinettet. Jeg vil ikke gjøre noe forsøk på det før mandag eller tirsdag. På ny var det alminnelig enighet om nødvendigheten av denne aksjon. Da alt var avtalt og ordnet i Admiralitetet tok jeg på ny spørsmålet opp i Kabinettet, men det var meg umulig å få regjeringens samtykke til den. Utenriksdepartementet hadde vektige argumenter om nøytraliteten og jeg kommer ingen vei.

Som leserne vil se fortsatte jeg med å presse fram mine synspunkter med alle midler og ved alle anledninger. Først i april 1940 tok man imidlertid den beslutning jeg hadde bedt om i september 1939. Da var det for sent.

K. G.

Vi har det godt i Norge hva mat angår

— sier en tilreisende som forteller om vanskene i England

Når en sammenligner matforholdene og rasjonene i England og Norge, faller det avgjort ut til fordel for Norge. Fettnøden er det verste i England. En skive bacon om uken, et par brevvekter med smør samt litt margarin. Her kan en kjøpe smør eller margarin så meget en har råd til. I England er det bare melk å få kjøpt, mens det er straffbart å lage eller selge fløte, da der er slik mangel på smør. Her kan en kjøpe fløte så meget en vil. Det samme gjelder en viktig vare som egg, hvor rasjonene i England er ett i uken.

På den annen side har England sine fordeler ved en friere valutasituasjon, der en i hvilkensomhelst bank får 250 pund til å reise til utlandet, om så ønskes. Der er ennå ingen rasjonering av skotøy, klesvarer eller tekstil. Derimot er prisene høye og stigende, men konkurransen er større. Massesalg ordnes gjennom filialenes mangfoldighet, idet moderselskapet da kan foreta veldige kjøp.

pris, idet de samtidig vil henvise til «den progressive inflasjon på ullmarkedet». Og en skal huske at arbeidslønnen i Australia er forbundet med ullprisen ved glideskala.

Provianteringsministeren fastslår at Argentina forlanger 4 a 5 ganger så meget for kjøtt som før krigen, noe han finner urimelig. «Times» svarer at prisen på britiske kull, eksportert til Argentina i fjor, var flere ganger så høy som i 1938.

Bladet hevder at konsumentenes krav om større kjøttrasjon bør komme i første rekke, ikke minst av hensyn til arbeidstempoet, mens metodene fra begge sider bør omlegges slik at de blir kommersielle og ikke hindres av diplomatiske eller politiske hensyn.

Fettmangelen i England

(Ass. Pr.) Dr. Nevil Leyton skriver i et brev til Medical Press at «en erklæring om at Storbritannia i vinter er mer utsatt for sykdommer enn noe år siden slutten av krigen 1914—18, har vakt atskillig oppsikt». Grunnen til denne endemien av infek-

BRIDGE

Ved HAAKON DUCKERT

Hva skal man velge?

Ofte kommer man over et parti som kan legges an på forskjellig måte. Kunsten er bare å finne fram til den spillemåten som sikrer en kontrakten med den kortsits som en av meldingene og spiliet finner mest sannsynlig. Dette er ikke alltid så lett, og det så man i et parti som forekom i en stor amerikansk turnering.

♠ Kn 9 5 2
♡ 10 9 6
♢ D 5
♣ K Kn 9 3

♠ Ess K D 7 4	♠ 10 8 3
♡ Ess 7 5	♡ K D
♢ Kn	♢ Ess K 9 8 6 4
♣ D 8 7 6	♣ Ess 4

♠ 6
♡ Kn 8 4 3 2
♢ 10 7 3 2
♣ 10 5 2

Ved samtlige bord ble sluttmeldingen 6 spar hos vest, en naturlig kontrakt. Nord åpnet med hjerter 10. Nå er spørsmålet: Hvordan skal vest spille for å vinne kontrakten? Det var ikke mange som klarte det.

Først kan jo leseren selv forsøke seg. Så skal vi se hvordan det ble spilt i turneringen.

Ved samtlige bord fikk naturligvis øst første stikk på hjerter dame. Så ble det spilt forskjellig.

En naturlig spillemåte synes å være å fortsette med hjerter konge og kløver ess. for deretter å spille seg inn på trumf. ta hjerter ess og kaste siste kløver hos øst og så spille kløver til stjeling. Deretter ess og konge i ruter. hvorpå vest kaster en kløver. så en liten ruter til stjeling hos vest for så igjen å stjele bort siste kløver med østs siste trumf. Men denne spillemåte mislykkes ved at nord også er renons i ruter — etter annet ruterspill — og således vil stjele over når ruter spilles for tredje gang, hvoretter han vil ta ut østs siste trumf.

Denne spillemåte ble heller ikke benyttet av noen i turneringen. Den er heller ikke logisk. Sitter nemlig ruterne fordelt 3—3 er det unødvendig å stjele bort kløverne, for da får vest kastet alle sine kløvertapere på de godspilte rutere.

Ved et bord spilte vest — etter å ha fått første stikket i hjerter — to ganger trumf og fikk se den uheldige trumfsits. Deretter spilte han ruter knekt, nord brukte damen og øst kongen. Derpå ruter ess og ruter ni. Da vest ikke dekket lot han den løpe. Nord stakk med trumf og fortsatte med hjerter. For at ikke nord skulle få ytterligere et stjelestikk i ruter måtte melderen spille trumf, men så hadde han ikke nok inngangskort på bordet til å godspille seg ruterne; de var jo ennå ikke godspilte. Han gikk altså bet.

Ved et annet bord spilte vest også to ganger trumf — etter hjerteråpningen. Også han spilte ruter knekt, som ble dekket av damen og kongen. Men nå fortsatte denne spil-

Melderen plaserte til slutt begge hos sør og spilte derfor ruter 9 fra bordet. Da sør ikke dekket, kastet vest en kløver og nord stjal med trumf.

Nå kunne nord bete kontrakten ved å spille kløver konge! Men det gjorde han ikke. Han spilte en liten kløver, og vest var ikke sen til å gripe sjansen. Han lot den gå til egen dame, trakk nords siste trumf og spilte bordet inn på kløver ess og kastet så sin kløver taper på ruter ess.

Dette var jo dårlig motspill av nord, og vest/øst fikk en ufortjent topp.

Kontrakten kan imidlertid vinnes, og for så vidt spilte heller ikke vest særlig godt. Den andre som klarte kontrakten spilte på følgende måte:

Han spilte de to honnører i ruter *straks* før han trumfet. Da damen kom fra nord plaserte han naturlig ruter 10 hos sør. Han spilte derfor ruter 9 som han lot løpe, da sør ikke dekket, idet han selv kastet en kløver.

Hvis sør hadde brukt tieren hadde vest naturligvis trumfet og nord overtrumfet. Men det er også da det eneste stikket motparten får. For nå kan melderen trekke nords resterende 3 trumfer og har inngang på østs kløver ess til de godspilte rutere.

Men sør brukte altså ikke ruter 10, som riktig var. Nord fikk stikket for en trumf, og returnerte hjerter. Derved mister øst et verdifullt inngangskort. Vest må nemlig — for å hindre at nord skal få nok et stjelestikk — først ta ut nords tre gjenværende trumfer, og da kan han ikke lenger få godspilt østs ruterfarge.

Men da vest allerede har kastet to kløvertapere på to ruterspill, behøver han ikke lenger resten av ruterfargen til avkast. Når øst kommer inn på hjerter konge, spiller han kløver ess og en trumf til esset. Så spilles hjerter ess, hvorpå bordets kløver 4 forsvinner. Så liten kløver til stjeling på bordet, og nå har blindemann enda en spar så vest kan komme inn og trekke nords siste trumfer, og resten står.

Denne spillemåte kan bare mislykkes hvis de utestående 8 hjertere er fordelt 6-2, således at nord — foruten å sitte med 2 ruter — også sitter med 2 hjerter. Sannsynligheten herfor er ikke stor. I alle tilfelle må man spille på en gunstig hjertersits, hvis man vil vinne kontrakten.

*

Enkelte kritikere av Blackwood og andre ess-visende konvensjoner klager over at denne en gross visning av esser gir motparten for mange opplysninger. Og de k[illegible] nye rett heri. I bridge gjelder [illegible] vel så meget å skjule sine kort for motparten som å fortelle dem til makker.

Avdøde Hal Sims som skrev boken: «Hvorfor du taper i bridge», hevdet stadig, at tror du, du kan vinne en slem så meld den uten å spørre etter esser. Det er 2 til 1

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

ikanske admira-
t over at denne
e kostet enormt
, — ville være
ke denne korri-
g de allierte re-
for lagt de stør-
for at det selv
k lang tid å leg-
perringen, og da
det ikke større
rigen ville ende,
lenger var sterk
av Skandinavia.
ering ble likeve
andle før ved ut-
ber 1918 og før
den hadde lovet,

a fram denne sa-
april 1940, sa jeg:
rig da vi var for-
rente stater følte
alvorlig skadet av
en som da særlig
er som dro ut på
den britiske, den
nerikanske regie-
kk beveget nord-
båta seg å) legge
territorialfarvann
eden for å hindre
rt av u-båter. Det
t Admiralitetet si-
krig begynte har
gjerings oppmerk-
presedens — de
øyst solide pres-
h tilfellene ik
ens og det er viss
det inntrengende
måtte få lov til å
minefelt i norske
for å tvinge denne
a Tyskland ut på
il å ta sjansen til
kontrabandekon-
tatt som fiendtlig
kadeeskadroner og
også bare naturlig
Majestets regjering
til å pådra seg en
v en teknisk kren-
n.»
det lang tid for å
ørelse.
ned så regjeringen
spunkter jeg hev-
kolleger hadde et
av hvor skadelig
r, men streng re-
staters nøytralitet
m vi alle hyllet.
er 1939 skrev ma-
første sjølord og

formiddag Kabi-
mhet på betydnin-
t den norske tran-
jernmalm fra Nar-
nne så snart isen
nviken. Jeg pekte
ed samtykke av og
De forente stater
efelt tvers over 3-
orsk territorialfar-
at vi skulle gjen-
e framtid (som jeg
var dette ikke helt
e snart gjort opp-

TYSKLANDS FORSYNING AV JERNMALM FRA NARVIK

2) Bottenviken fryser som regel til i slutten av november slik at svensk jernmalm bare kan sendes til Tyskland via Oxeløsund ved Østersjøen eller fra Narvik i Nord-Norge. Oxeløsund kan bare eksportere en femtedel av den malmen Tyskland trenger fra Sverige. Den normale vintertrafikk går over Narvik, hvorfor skipene kan passere nedover langs vestkysten av Norge og gjøre hele turen til Tyskland uten å forlate territorialfarvann før de er inne i Skagerak. En må gjøre oppmerksom på at tilstrekkelig tilførsel av svensk jernmalm er livsviktig for Tyskland og at avbrytelsen av eller hindringene av disse Narvikforsyningene i vinteranedene d.v.s fra oktober til utgangen av april, i høy grad vil minske dets motstandskraft. I de første 3 uker av krigen forlot ingen malmbåter Narvik på grunn av bestningenes uvilje mot å seile og andre årsaker som lå utenfor vår kontroll. Skulle dette tilfredsstillende forhold fortsette behøves ingen spesiell aksjon fra Admiralitetets side. Dessuten pågår det forhandlin- med den svenske regjering som i g selv kan føre til en effektiv re- aksjon av de skandinaviske malm- leveranser til Tyskland.

Skulle imidlertid de tyske tilførsler fra Narvik begynne igjen blir er mer drastisk aksjon nødvendig.

3. FORHOLDET TIL SVERIGE

Vårt forhold til Sverige krever omhyggelig overveielse. Tyskland påvirker Sverige med trusler. Vår sjømakt gir også oss sterke våpen som vi om nødvendig må bruke til å sette. Sverige på rasjon, likefullt bør man som et ledd i den politikk som er skissert i avsnitt 2 fortsette å hjelpe svenskene så meget som mulig til å få avsatt sin malm i bytte med våre kull, og hvis dette ikke er nok. holde dem skadesløse med andre midler, i all fall delvis. Dette er det neste skritt.»

Det er et fjerde punkt hvor han omhandler sikringen av all nøytral tonnasje ved chartring.

Før Churchill sirkulerte dette memorandum til Kabinettets medlemmer henvendte han seg til den stedfortredende Admiralitetssjef 29. sept. 1939 (s. 123) i et brev hvori det heter:

Vil De være så vennlig å sammenkalle medlemmene i det møte om jernmalmen som ble holdt torsdag til et nytt møte i morgen formiddag mens Kabinettet skal sitte sammen, for at vi kan drøfte det utkastet jeg har laget. Det er nytteløst for meg

gjelder en viktig vare som egg. hvor rasjonene i England er ett i uken.

På den annen side har England sine fordeler ved en friere valuta-situasjon, der en i hvilkensomhelst bank får 250 pund til å reise til utlandet, om så ønskes. Der er ennå ingen rasjonering av skotøy, klesvarer eller tekstil. Derimot er prisene høye og stigende, men konkurransen er større. Massesalg ordnes gjennom filialenes mangfoldighet, idet moderselskapet da kan foreta veldige kjøp.

Kjøttrasjonen i England ble forleden satt ned fra 1 sh. 4 d. til 1 sh. 2 d. og så ytterligere ned i en sh. pr. uke. Staten ble beskyldt for å være klosset i sine forhandlinger med Argentina, og resultatet ble mindre og mindre kjøttrasjon. Flesk ser en nesten aldri, hvilket henger sammen med den omtalte fettnød.

Den tidligere medarbeider i «Daily Herald», Mr. Webb, er nå provianteringsminister, og får gjennomga i den engelske presse fordi han styrer og steller slik at kjøttrasjonen gang på gang måtte reduseres, til tross for at engelskmennene ønsker å kjøpe argentinsk kjøtt, og argentinerne ønsker å selge. Verdens største importør ønsker å kjøpe fra verdens største eksportør av kjøtt.

«Times» behandler saken i en spissartikkel, der det heter at systemet matkjøp skal holde levekostnadene nede. Men det faktiske forhold er at det holder levenivaet nede. Da det var privat import i England var det godt samarbeid med de argentinske eksportører, men sa ble det britiske statskjøp, og Argentina gikk til statseksport. Det var Argentinas svar pa den engelske stats metode med kjøp av varer i store partier. Siden har det vært konstante vansker, og i de siste 6 maneder har kjøtteksporten fra Argentina gatt ned.

«Times» bemerker at «det nytter lite å holde lav pris når der ikke kommer noe kjøtt», og spør om staten virkelig ivaretar forbrukernes interesser. I 9 maneder har den engelske stat drevet forhandlinger med Argentina. De ble innledet tør prisstigningen i Amerika tok til, og før krigen i Korea. Den britiske regjering mente at matprisene ville falle, og de hadde jo også talt noe. Man søkte å trykke prisene i Argentina, som svarte at man måtte ha høyere kjøttpris pa grunn av at pundet var nedskrevet. Det pekte også på at prisen på britiske eksportvarer var stigende. Argentina krever kjøttprisen satt opp fra 97 til 140 pund pr. tonn. Og da vareprisene senere er steget byr England en gjennomsnittspris av 104 pund, men Argentina vil ikke gå under 120. Der står forhandlingene i stampe, noe «Times» beklager.

Provianteringsminister Webb sier at går han med på Argentinas krav vil det ha konsekvenser ved de store kjøp av kjøtt man foretar i Australia og New Zealand. Hertil bemerker «Times» at slik som markedet ligger an vil de i alle fall kreve høyere

todene fra begge sider bør omlegges slik at de blir kommersielle og ikke hindres av diplomatiske eller politiske hensyn.

Fettmangelen i England

(Ass. Pr.) Dr. Nevil Leyton skriver i et brev til Medical Press at «en erklæring om at Storbritannia i vinter er mer utsatt for sykdommer enn noe år siden slutten av krigen 1914—18, har vakt atskillig oppsikt». Grunnen til denne epidemien av infeksjonssykdommer er utvilsomt at den største del av befolkningen fortsatt får meget lite protein og fett. Det er ikke den ringeste tvil om at vi for tiden er underernært på protein. Hvis den nåværende proteinrasjon ikke blir satt opp snart i tilstrekkelig grad, vil regjeringen få uttallige liv på samvittigheten, skriver doktoren.

Kjøtt er en av de viktigste proteinkildene. I forrige uke ble kjøttrasjonene satt ned, slik at hver forbruker bare får kjøpt for 8 pence om uken, mot tidligere 10 pence, mens kjøttrasjonen før jul ble reduscrt fra 1 sh. 4 til 1 sh. 2 og så til 1 sh., men nå bare 8 d. pr. uke.

Da jageren „Oslo" grunnstøtte i Sognefjorden

Krigsrettssaken mot skipssjefen og vaktsjefen

Krigsretten for Østlandet ble tirsdag satt i Sjømilitære Samfunds lokaler på Horten for å granske de nærmere omstendigheter omkring jageren KNM «Oslo»s grunnstøtning ved Nesø i Sognefjorden den 10. desember i fjor. Retten ble administrert av settekrigsdommer, sorenskriver O. F. Harbek med kommandørkaptein Knut Blich og orlogskaptein Folke Johannesen som meddommere. Som aktor og settekrigsadvokat fungerte o.r.-sakfører A. Prost Høst. Horten, og som sakkyndige møtte kommandørkaptein J. Løchstøer og navigasjonskonsulent Hay, Oslo.

Tiltalt var sjefen for KNM «Oslo», orlogskaptein Ole P. Araldsen, som møtte med o.r.sakf. Fr. Omland, Horten, som forsvarer, og vaktsjef ved grunnstøningen, kapteinløytnant K. J. Stenmark, med o.r.sakf. Kurt Starre, Horten, som forsvarer.

TILTALEN.

Begge de nevnte var satt under tiltale for overtredelse av den militære straffelovs § 77 som setter straff for krigsmann som unnlater å utføre noen tjenesteplikter, subsidiært samme lovs § 78 som setter straff for befalingsmann som gjør seg skyldig i forsømmelighet eller skjødesløshet ved utførelsen av sine tjenesteplikter eller grov uforstand i tjenesten.

Tiltalte nr. 1 orlogskaptein Araldsen, var skipssjef for jageren «Oslo» da denne grunnstøtte ved Nesø i Sognefjorden den 10. des. 1950 kl. 1800. Tross skiftende, til dels lav siktbarhet og sterke kulingbyger fra sør-sørvest, forlot skipssjefen broen ved 16-tiden uten senere å kontrollere navigeringen før grunnstøtningen, bortsett fra en kort samtale med vaktassistenten, fenrik Rød, ved 17-tiden. Tiltalte hadde gitt losen forlandstillatelse til likeledes å forlate broen på den strekning hvor grunnstøtningen fant sted.

Ved grunnstøtningen oppholdt tiltalte seg i offisersmessen. I steden for straks å gå pa broen gikk skipssjefen to dekk ned til sin lugar for å ta på seg yttertøy og få med private effekter og penger.

Tiltalte nr. 2, kapteinløytnant Stenmark var ved grunnstøtningen vaktsjef med vakt fra kl. 16. Han forsømte, når siktbarheten tillot det, vest av Sogneoksen og øst for Kværeknap, å foreta krysspeilinger til bestemmelse av fartøyets posisjon. Tiltaltes utsetting i kartet av kursen var unøyaktig og foretatt uten tilstrekkelig hensyn til vindstyrke og avdrift. Han unnlot helt å kontrollere strømforholdene ved sammenligninger mellom utseilt distanse på logg og over grunne.

Da det ca. kl. 17,45 tyknet sterkt til, unnlot tiltalte straks å gjøre bruk av radaren. Heller ikke varslet han skipssjefen og losen.

Da radaren kort etter meldte land 2000 yards forut, reagerte ikke tiltalte straks med nødvendig og naturlig sterk kursforandring til styrbord for å komme i fritt farvann og skaffe seg nøyaktig orientering, men fortsatte først med uforandret kurs og senere med utilstrekkelig kursforandring, med den følge at fartøyet grunnstøtte.

For begge tiltalte får den militære straffelovs §77, 2. ledd — subsidiært samme lovs § 78, 3. ledd — anvendelse, da det ved deres straffbare forhold

(Fortsatt side 8 - sp. 1.)

ganger trumf og fikk se den uheldige trumfsits. Deretter spilte han ruter knekt, nord brukte damen og øst kongen. Derpå ruter ess og ruter ni. Da vest ikke dekket lot han den løpe. Nord stakk med trumf og fortsatte med hjerter. For at ikke nord skulle få ytterligere et stjelestikk i ruter måtte melderen spille trumf, men så hadde han ikke nok inngangskort på bordet til å godspille seg ruterne; de var jo ennå ikke godspilte. Han gikk altså bet.

Ved et annet bord spilte vest også to ganger trumf — etter hjerteråpningen. Også han spilte ruter knekt, som ble dekket av damen og kongen. Men nå fortsatte denne spiller ikke med esset, men med en liten som ble stjålet på egen hånd. Så ble bordet spilt inn på hjerter konge, og melderen gav seg til å tenke lenge. Vanskeligheten besto naturligvis i å avgjøre om de utestående to rutere var fordelt eller samlet på en hånd.

felle må man spille pa en gunstig hjertersits, hvis man vil [illegible] ne kontrakten.

*

Enkelte kritikere av Blackwood og andre ess-visende konvensjoner klager over at denne en gross visning av esser gir motparten for mange opplysninger. Og de k[illegible] nye rett heri. I bridge gjelder [illegible] vel så meget å skjule sine kort for motparten som å fortelle dem til makker.

Avdøde Hal Sims som skrev boken: «Hvorfor du taper i bridge», hevdet stadig, at tror du, du kan vinne en slem så meld den uten å spørre etter essene. Det er 2 til 1 sjanse for at motparten da ikke finner det drepende utspill. Hans oppfatning er visstnok uvitenskapelig, men et faktum er at det var ikke mange som vant så mange slemmer som Hal Sims.

Naturligvis er det mange slue motspillere som kan lokalisere essene, selv om melderen har hoppet rett opp i slemmene. Her er et sådant eksempel fra en amerikansk turnering.

♠ 3
♡ 4 3 2
◇ Ess D 6 2
♣ D 10 8 4 2

♠ K Kn 9 8 6 2	♠ 10 7 4
♡ K Kn 7 6	♡ 10 9 8
◇ 8 7 3	◇ K 10 9 5
♣ —	♣ 7 6 5

♠ Ess D 5
♡ Ess D 5
◇ Kn 4
♣ Ess K Kn 9 3

Sør gav. Alle i faresonen.
Meldinger:

Sør	Vest	Nord	Øst
1 ♣	1 ♠	3 ♣	pass
6 ♣	pass	pass	pass

Vest åpnet med ruter 8 som melderen lot løpe til egen knekt.

Øst begynte å tenke. Det var opplagt at han nå kunne få ruterstikk. Men kunne de få flere stikk? Når melderen hoppet i 6 kløver uten å spørre etter essene var sannsynligheten for at han satt med de øvrige 3 ess meget stor. Stakk øst med ruter konge godspilte han 3 ruterstikk for melderen. Sitter nå sør med esset tredje i hjerter kan han altså bli kvitt sine to hjertertapere pa bordets 2 gode rutere. Mulige spartapere kan sør stjele bort. Og har sør 3 rutere må øst få et ruterstikk og kan holde melderen nede på to ruterstikk, når han ikke straks bruker kongen. Har melderen bare to ruter får han ikke noe avkast, hvis øst holder kongen tilbake. Riktignok mister da øst sitt ruterstikk, men til gjengjeld kan vest få to hjerterstikk.

Følgelig stakk ikke øst med kongen, og sør gikk bet, da han tilslutt måtte gi fra seg 2 hjerterstikk.

Den oppmerksomme leser vil kanskje allerede ha sett at sør — tross østs gode motspill — allikevel kunne vunnet sin kontrakt. Det er bare å spille på eliminasjon.

Sør stikker første ruterspill med knekten. Så trekkes kløver ess, og vest viser renons. Sør spiller så liten ruter til bordets ess og stjeler neste ruterspill. Deretter spilles spar ess og liten spar til stjeling. Inn på egen hånd på trumf. Så kommer spar dame, og melderen lar vest beholde stikket på kongen, idet han kaster en liten hjerter hos blindemann. Vest må nå enten spille spar til dobbeltrenonsen eller hjerter til saksen og slemmen er i hus.

HOLMENS VERFT RISØR Telefon 146 og 125
Skipsreparasjoner — Patentslip.
Flytedokk for 1000 t.dw. båter.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

III

Da Norge kom inn i krigen

III.

Vi fortsetter med å gjengi i originalspråket Winston Churchills memorandum til den britiske regjerings kabinett av 16. des. 1939.

Norway — Iron- Ore Traffic

Note by the First Lord of the Admiralty

16. XII. 39.

The effectual stoppage of the Norwegian ore supplies to Germany ranks as a major offensive operation of war. No other measure is open to us for many months to come which gives so good a chance of abridging the waste and destruction of the conflict, or of perhaps preventing the vast slaughters which will attend the grapple of the main armies.

2. It the advantage is held to outweigh the obvious and serious objections, the whole process of stoppage must be enforced. The ore from Luleå (in the Baltic) is already stopped by the winter ice, which must not be (allowed to be) broken by the Soviet ice-breaker, should the attempt be made. The ore from Narvik must be stopped by laying successively a series of small minefields in Norwegian territorial waters at the two or three suitable points on the coast, which will force the ships carrying ore to Germany to quit territorial waters and come on to the high seas, where, if German, they will be taken as prize, or, if neutral, subjected to our contraband control. The ore from Oxeløsund, the main ice-free port in the Baltic, must also be prevented from leaving by methods which will be neither diplomatic nor military. All these three ports must be dealt with in various appropriate ways as soon as possible.

3. Thus it is not a question of denying Germany a mere million tons between now and May, but of cutting off her whole winter supply except the negligible amounts that can be god from Gavle, or other minor ice-free Baltic ports. Germany would therefore undergo a severe deprivation, tending to crisis before the summer. But when the ice melts in the Gulf af Bothnia the abundant supply from Luleå would again open, and Germany is no doubt planning, not only to get as much as she can during the winter, but to make up the whole 9½ million tons which she needs, or even more, between May I and December 15, 1940. After this she might hope to organise Russian supplies and be able to wage a very long war.

4. It may well be that, should we reach the month of May with Germany starving for ore for her industries and her munitions, the prevention of the reopning of Luleå may become (for us) a principal naval ob-

her bauxite and other indispensable raw materials, could bring the whole industry of Norway, centring upon Oslo and Bergen, to a complete standstill. In short, Norway by retaliating against us, would be involved in economic and industrial ruin.

6. Norwegian sympathies are on our side, and her future independence from German overlordship hangs upon the victory of the Allies. It is not reasonable to suppose that she will take either of the countermeasures mentioned above, although she may threaten them) unless she is compelled to do so by German brute force.

7. This will certainly be applied to her anyway, and whatever we do, if Germany thinks it her interest to dominate forcibly the Scandinavian peninsula. In that case the war would spread to Norway and Sweden, and with our command of the seas there is no reason why French and British troops should not meet German invaders on Scandinavian soil. At any rate, we can certainly take and hold whatever islands or suitable points on the Norwegian coast we choose. Our northern blockade of Germany would then become absolute. We could, for instance, occupy Narvik and Bergen, and keep them open for our own trade while closing them completely to Germany. It cannot be too strongly emphasised that British control of the Norwegian coast-line is a strategic objective of first-class importance. It is not therefore seen how, even if retaliation by Germany were to run its full course, we should be worse off for the action now proposed. On the contrary, we have more to gain than lose by a German attack upon Norway or Sweden. This point is capable of more elaboration than is necessary here.

There is no reason why we should not manage to secure a large and long-continued supply of iron ore from Sweden through Narvik while at the same time diverting all supplies of ore from Germany. This must be our aim.

8. The effect of our action against Norway upon world opinion and upon our own reputation must be considered. We have taken up arms in accordance with the principles of the Covenant of the League in order to aid the victims of German aggression. No technical infringement of International Law, so long as it is unaccompanied by inhumanity of any kind, can deprive us of the good wishes of neutral countries. No evil effect will be produced upon the greatest of all neutrals, the United States. We have reason to believe that they will handle the matter in the way most calculated to help us. And they are very resourceful

must not tie our hands when we are fighting for their rights and freedom. The letter of the law must not in supreme emergency obstruct those who are charged with its protection and enforcement. It would not be right or rational that the Aggressor Power should gain one set of advantages by tearing up all laws and another set by sheltering behind the inmate respect for law of its opponents. Humanity rather than legality, must be our guide.

Of all this history must be the judge. We now face events.»

Churchill anfører videre:

Mitt memorandum ble behandlet av Kabinettet den 22. desember og jeg talte min sak så godt jeg kunne, men jeg klarte ikke å få det til å ta noen beslutning om aksjon. Man kunne rette en diplomatisk protest til Norge i anledning av tyskernes misbruk av deres territorialfarvann og stabssjefene ble instruert om å drøfte de militære konsekvenser av eventuelle framtidige tiltak på skandinavisk jord. De fikk også bemyndigelse til å utarbeide planer for landsetteise i Narvik til hjelp for finnene og utrede de militære følger av en tysk besettelse av Sør-Norge, men ingen eksekutive ordrer kunne gis Admiralitetet. I et memorandum jeg lot sirkulere den 24. desember resummerte jeg rapportene fra vårt etterretningsvesen som viste at det var mulighet for russiske planer mot Norge. Det ble meddelt at russerne hadde konsentrert tre divisjoner i Murmansk og at de gjorde seg rede til en sjøverts ekspedisjon. Det kan hende at dette område vil bli skueplass for en snarlig aktivitet, sluttet jeg.

Dette viste seg å være så altfor sant, men aktiviteten kom fra en annen kant.

(s. 137)) Spørsmålet om Narvik ble forsinket i det uendelige. Enda Kabinettet var villig til å overveie påtrykk på Norge og Sverige for at disse land skulle tillate passasje for hjelp til Finnland, motsatte det seg fremdeles den meget mindre operasjon å minelegge malmbåtenes led. Den første plan hadde et høyt og edelt formål. Den andre var bare av taktisk art. Dessuten kunne alle og enhver se at Norge og Sverige ville nekte å lette hjelpeaksjonen og derfor ville det ikke i noe tilfelle bli et positivt resultat av dette projektet.

CHURCHILL

(Side 142.)

FRA DET ØVERSTE KRIGSRÅDS MØTE I PARIS 5. FEBR. 1940.

(s. 143.)

«Rådet kom til den slutning at det var av aller største betydning at Finnland ble reddet, at det ikke kunne holde ut lenger enn til våren hvis det ikke fikk forsterkninger på 30,000—40.000 mann øvede soldater, at den nåværende strøm av uensartede frivillige ikke strakk til og at ødeleggelsen av Finnland ville bli et alvorlig nederlag for de allierte. Derfor ble det nødvendig å sende allierte tropper enten til Petsamo eller via Narvik og/eller andre norske havner. Operasjonen over Narvik ble foretrukket fordi de allierte derved kunne slå to fluer i et smekk, d. v. s. hjelpe Finnland og avskjære de tyske tilførsler av jernmalm. De britiske divisjoner som etter planen skulle overføres til Frankrike i februar skulle holdes tilbake i England og øves opp til kamp i Norge. I mellomtiden skulle det gjøres alt vi maktet for å skaffe norsk og svensk samtykke og om mulig samarbeid. Spørsmålet om hva som skulle gjøres hvis Norge og Sverige sa nei, noe som forekom sannsynlig, ble det aldri tatt stilling til.

I forbindelse med protesten mot «Altmark»-affæren sier Churchill s. 146, at den norske regjering protesterte voldsomt mot at vi hadde gått inn i norsk territorialfarvann. Chamberlains tale i Underhuset inneholdt alt det faktiske.

I følge de synsmåter som er framholdt av professor Koht (den norske utenriksminister) har den norske regjering intet å innvende mot at hundrevis av mil norsk sjøterritorialfarvann blir brukt av et tysk krigsskip i den hensikt å unngå kapring på det åpne hav og føre britiske fanger til tysk fangeleir. En slik doktrine avviker fra internasjonal lov slik som Hans Majestets regjering forstår den. Den vil etter dens oppfatning legalisere tyske krigsskips misbruk av nøytralt farvann og skape en situasjon som Hans Majestets regjering under ingen omstendigheter kan akseptere».

På samme side bekrefter Churchill at det var 20. februar Hitler i all hast kalte general von Falkenhorst til Berlin. (Falkenhorst hadde deltatt i Finnland i 1918). Han siterer generalens uttalelse under rettsforhandlingene i Nürnberg:

Hitler minnet meg om mine erfaringer fra Finnland og sa: Sett Dem ned og fortell meg hva De gjorde. Et øyeblikk etter avbrøt han meg. Han førte meg bort til et bord som var dekket med karter: Jeg tenker

fienden da vil være i en slik stilling at han kan rykke fram mot Berlin og knekke ryggraden på våre to fronter. For det annet og det tredje vil erobringen av Norge sikre vår fløte bevegelsesfrihet i bukten ved Wilhelmshafen og beskytte vår innførsel av svensk malm.

Om ettermiddagen den 16. mars holdt der Führer en militærkonferanse og her ble D-dagen midlertidig fastsatt, tydeligvis den 9. april. Admiral Raeder rapporterte til konferansen. Etter min mening er faren for britisk landgang for tiden ikke akutt mer. Spørsmålet om hva bri-

Gave til Kongeskipet „Norge"

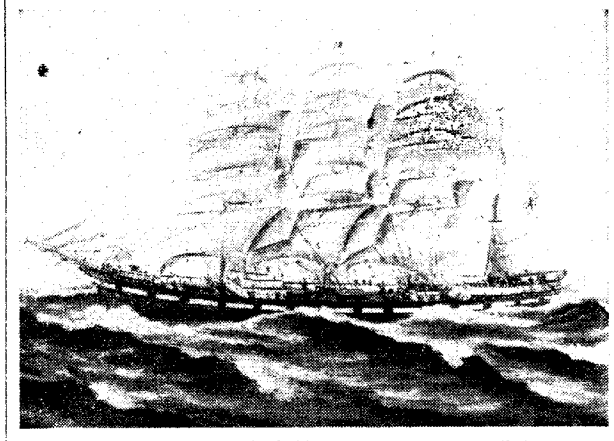

Dette maleri av en 4mastet bark ble overrakt som gave til kongeskipet «Norge» under dets opphold i Bodø sist sommer. Det er giveren, kaptein Einar Sørensen, Bodø, som har utført maleriet.

Gigantisk kappløp mellom amerikansk og russisk stålproduksjon

USA's produksjon økes med over 15 mill. tonn. Sovjet planlegger tredobling innen 1960, dvs. nesten Storbritannias kapasitet

London, 5. feb. (Sp.) Mens kampen om den britiske stålindustris framtid som en fri og uavhengig næring ennå foregikk på den politiske arena, kunne den amerikanske stålindustri opplyse at den er i ferd med å gjennomføre en ekspansjonsplan som i løpet av 1952 vil ha økt den amerikanske stålproduksjon med minst 15 mill. tonn, d. v. s. praktisk talt den britiske stålindustris årskapasitet i rekordåret 1950. Den amerikanske stålindustris årskapisitet er nå 104.23 mill. tonn. Presidenten i U. S. Steel Corporation, Mr. B. Fairless, har uttalt at det er stålindustriens hensikt å fortsette ekspansjonen inntil den er i stand til å produsere hvert kilo stål som den har muligheter for å få avsetning på. Om denne grense nås ved en årskapasitet på 110 eller 130 mill. tonn, er et forholdsvis uviktig spørsmål.

NYTT KJEMPEANLEGG TIL 400 MILL. DOLL.

U. S. Steel Corporation går selv foran i dette gigantiske ekspansjonsprogrammet, som innen utgangen av 1952 skal ha brakt den amerikanske stålproduksjon opp i over 117 mill. tonn. Selskapet, som er verdens største med ca. en tredjepart av USA's samlede produksjon, skal bygge et nytt kjempeanlegg i Morrisville, Pennsylvania, til en verdi av 400 mill. doll. Innen 6—12 mndr. fra anleggsarbeidets begynnelse, vil bedriften være i full gang med sin

(Fortsatt side 8 - sp. 3.)

Senteret for norsk okkupasjonshistorie

tion, tending to crisis before the summer. But when the ice melts in the Gulf of Bothnia the abundant supply from Luleå would again open, and Germany is no doubt planning, not only to get as much as she can during the winter, but to make up the whole 9½ million tons which she needs, or even more, between May 1 and December 15, 1940. After this she might hope to organise Russian supplies and be able to wage a very long war.

4. It may well be that, should we reach the month of May with Germany starving for ore for her industries and her munitions, the prevention of the reopning of Luleå may become (for us) a principal naval objective. The laying of a declared minefield, including mangnetic mines, off Luleå by British submarines would be one way. There are others. If Germany can be cut from all Swedish ore supplies from now onwards till the end of 1940, a blow will have been struck at her war-making capacity equal to a first-class victory in the field or from the air, and without any serious sacrifice of life. It might indeed be immediately decisive.

5. To every blow struck in war there is a counter. If you fire at the enemy he will fire back. It is most necessary therefore to face squarely the counter-measures which will be taken by Germany, or constrained by her from Norway or Sweden. As to Norway, there are three pairs of events which are linked together. First, Germany, conducting war in a lawless manner, have violated territorial waters of Norway without warning or success, and of British and neutral vessels. So that our response is to lay the minefields mentioned above. It is suggested that Norway, by way of protest, may cancel the valuable agreement we have made with her for chartering her tankers and other shipping. But then she would lose the extremely profitable bargain she has made with us, and this shipping would become valueless to her in view of our contraband control. Her ships would be idle, and her owners impoverished. It would not be in Norwegian interests for her Government to take this step: and interests is a powerful factor. Thirdly, Norway could retaliate by refusing to export to us the aluminium and other war materials which are important to the Air Ministry and the Ministry of Supply. But here again her interests would suffer. Not only would she not receive the valuable gains which this trade brings her, but Great Britain, by denying

must be our aim.

8. The effect of our action against Norway upon world opinion and upon our own reputation must be considered. We have taken up arms in accordance with the principles of the Covenant of the League in order to aid the victims of German aggression. No technical infringement of International Law, so long as it is unaccompanied by inhumanity of any kind, can deprive us of the good wishes of neutral countries. No evil effect will be produced upon the greatest of all neutrals, the United States. We have reason to believe that they will handle the matter in the way most calculated to help us. And they are very resourceful.

9. The final tribunal is our own conscience. We are fighting to re-establish the reign of law and to protect the liberties of small countries. Our defeat would mean an age of barbaric violence, and would be fatal not only to ourselves, but to the independent life of every small country in Europe. Acting in the name of the Covenant, and as virtual mandatoris of the League and all it stands for, we have a right, and indeed are bound in duty, to abrogate for a space some of the conventions of the very law we seek to consolidate and reaffirm. Small nations

trykk på Norge og Sverige for at disse land skulle tillate passasje for hjelp til Finnland, motsatte det seg fremdeles den meget mindre operasjon å minelegge malmbåtenes led. Den første plan hadde et høyt og edelt formål. Den andre var bare av taktisk art. Dessuten kunne alle og enhver se at Norge og Sverige ville nekte å lette hjelpeaksjonen og derfor ville det ikke i noe tilfelle bli et positivt resultat av dette projektet.

CHURCHILL

(Side 142.)

I mellomtiden skred tyskernes planer for et direkte angrep på Norge også fram. Den 27. januar 1940 utarbeidet feltmarskalk Keitel et memorandum om saken: Der Führer og øverstkommanderende over Wehrmacht ønsker at Studie N skal bearbeides videre under min direkte og personlig ledelse i den nærmeste sammenheng med den alminnelige krigspolitikk, av den grunn har der Führer gitt meg i oppdrag å lede de videre forberedelser.

...igheter kan akseptere».

På samme side bekrefter Churchill at det var 20. februar Hitler i all hast kalte general von Falkenhorst til Berlin. (Falkenhorst hadde deltatt i Finnland i 1918). Han siterer generalens uttalelse under rettsforhandlingene i Nürnberg:

Hitler minnet meg om mine erfaringer fra Finnland og sa: Sett Dem ned og fortell meg hva De gjorde. Et øyeblikk etter avbrøt han meg. Han førte meg bort til et bord som var dekket med karter: Jeg tenker på noe liknende, sa han, nemlig en operasjon i Norge, fordi jeg har fått underretning om at engelskmennene akter å gå i land der og jeg ønsker å være der før dem. Så tok han til å gå fram og tilbake, mens han forklarte meg sine grunner. Britenes besettelse av Norge ville bli en omgående bevegelse som ville føre dem ned i Østersjøen, hvor vi hverken har tropper eller kystbefestninger. Den framgang som vi har gjort i øst og som vi kommer til å vinne i vest vil bli gjort til intet, fordi fienden da vil være i en slik stilling at han kan rykke fram mot Berlin og knekke ryggraden på våre to fronter. For det annet og det tredje vil erobringen av Norge sikre vår flåte bevegelsesfrihet i bukten ved Wilhelmshafen og beskytte vår innførsel av svensk malm.

Til slutt sa han til meg: Jeg utnevner Dem til ekspedisjonens øverstkommanderende (20. feb. 1940)

Side 152 siterer Churchill Jodls dagbok: Engelskmennene kontrollerer Nordsjøen med 15—16 ubåter. Årsaken tvilsom. Enten sikring av egen eller hindring av tysk aksjon. Der Führer har ennå ikke besluttet hvordan Weserøveisene (angrepet på Norge) skal motiveres.

Den 20. mars rapporterte Falkenhorst at hans del av Weserøveisene var ferdig.

Om ettermiddagen den 16. mars holdt der Führer en militærkonferanse og her ble D-dagen midlertidig fastsatt, tydeligvis den 9. april. Admiral Raeder rapporterte til konferansen. Etter min mening er faren for britisk landgang for tiden ikke akutt mer. Spørsmålet om hva britene vil foreta seg i nord i den nærmeste framtid kan besvares på følgende måte: De vil gjøre fortsatt forsøk på å avbryte den tyske handel i nøytrale farvann og lage episoder som kanskje kan skape et påskudd for aksjon mot Norge. Et mål har vært og er fremdeles å avskjære Tysklands tilforsler fra Narvik. Disse vil imidiertid bli avbrutt iallfall for en tid. Selv om Weserøvelsene gjennomføres før eller senere blir Tyskland stilt overfor nødvendigheten av å måtte utføre Weserøvelsene. Derfor er det tilrådelig å gjøre dette så fort som mulig senest 15. april, fordi nettene blir for korte etter den dato. Den 7. april er det nymåne. Frontens operative muligheter vil bli altfor innskrenket hvis Weser-operasjonen utsettes lenger. Ubåtene kan ikke holde seg i posisjon mer enn 2—3 uker til. Den værtype som er gunstig for operasjonen, (gul), behøver vi ikke å vente på når det gjelder Weseroperasjonen. Overskyet og tåket vær passer bedre for den sistnevnte. Flåtestyrkenes og skipenes almene beredskapstilstand er for tiden god.

Disse artikler er ment å skulle være orienterende. De må således ikke betraktes som inniegg i den pågående strid om hvorvidt tyskerne hadde grunn til å overfalle oss. Et nøytralt folk vil uten videre betrakte enhver krenkelse av dets område som aggresjon uten hensyn til krigssedvaner og lærde teorier.

Den nøytrale kan selvsagt heller ikke gå med på at den ene makts forbrytelse gir en annen makt rett til å begå verre forbrytelser. Noen vesensforskjell mellom krenkelsene er det ikke, men derimot en gradsforskjell som varierer fra nesten uskyldige overflyvninger til årelang okkupasjon med plyndring, terror og massemord eller barbarstaters varige undertrykkelse av frie nasjoner.

Derfor må nasjoners forbrytelser også bedømmes hver for seg.

K. D.

(Første artikkel sto 27. januar, annen 3. februar.)

---

en liten ruter, idet han sa til vest: «De har vist meg både ruter dame og ruter knekt, så jeg vet jeg har kontrakten min ved å spille ruter, som jeg kan knipe med tieren, hvis De ikke legger på en av Deres honnører. Men jeg vil ikke benytte meg av denne viten». Derpå spilte han en liten ruter, vest la nieren, og melderen stakk med esset hos nord.

«Meget sporty», sa vest. «Riktig flott — jeg skal huske det».

Hvoretter sør spilte hjerter ess og konge og alle kløverne, og da han spilte den siste (som skviset vest), sa han: «Jeg har sett spar dame også».

---

det er stålindustriens hensikt å fortsette ekspansjonen inntil den er i stand til å produsere hvert kilo stål som den har muligheter for å få avsetning på. Om denne grense nås ved

400 mill. doll. innen 9—12 mnd. anleggsarbeidets begynnelse, vil bedriften være i full gang med sin

(Fortsatt side 8 - sp. 3.)

M. Peterson & Søn 150 år

Fra kramboden „Petersbua" til moderne storbedrift

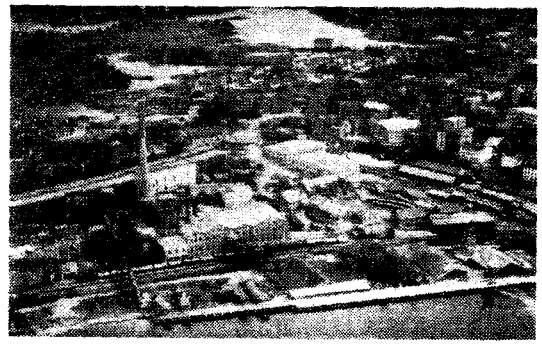

Luftfoto av fabrikken.

Når nye arbeidere og funksjonærer begynner hos M. Peterson & Søn i Moss, får de utlevert et lite hefte som heter «Vår bedrift». I kapitlet «Velkommen» heter det her:

Når De nå begynner Deres arbeid i vår bedrift, vil vi gjerne De skal føle Dem hjertelig velkommen. Vårt ønske er alltid å kunne behandle enhver som er ansatt på en human måte, og gi hvert enkelt individ full anerkjennelse for sin andel i firmaets suksess . . . . Vi mener at vi står godt rustet til å møte de vanskeligheter som måtte komme, og vi er glad for å kunne si at vi går fullt inn for å forbedre våre fabrikker og produkter, og å utvide våre markeder.»

M. Peterson & Søn som nå feirer 150 års jubileum, har et meget rikt virkefelt. Blant de viktigste salgsproduktene er høvlet og uhøvlet trelast, sulfatsellulose, kreppet, farget, mønstret, vokset og impregnert kraftpapir, reflexpapir, multipapirsekker, hartzolje, cellvask, terpentinolje og så videre. Grunnen til denne virksomheten ble lagt da *Momme Peterson* kom til Norge fra Flensburg i 1793. Sammen med sin kone åpnet han en krambod i Moss. I 1801 fikk han borgerskapsbrev, og fra det året regnes firmaets grunnleggelse. 1. august 1828 ble sønnen, Peter Christian Peterson, opptatt i firmaet, som ble forandret fra «Petersbua» — som kramboden gjerne kaltes, til M. Peterson & Søn. Etter at P. C. Peterson døde i 1843, ble firmaet drevet videre av hans enke, som senere giftet seg med en mann i firmaet, Hans *Blom*. Fra denne perioden skriver firmaets rederivirksomhet seg. 20. juni 1848 tinglestes skjøte på halvparten i skonnerskipet «Oscar I».

Konsul H. B. Peterson.

I 1864 gikk selskapets ledelse over til P. C. Peterson sønn, Theodor Peterson. Hans svoger, Johan Henrik *Paasche Thorne* ble i 1875 opptatt i firmaet, som samtidig ble medinteresert i Moss Jernverk. Thorne trådte imdlertid snart ut igjen, og fra 1878 var Th. Peterson eneier av Moss Værk.

13. november 1882 ble A/S Moss Cellulosefabrikk konstituert med M. Peterson & Søn som disponent. Cellulosefabrikken ble bygd ferdig sommeren 1883. På denne tiden drev firmaet også meget med skjæring av is fra Vansjø, Tykkemyr og Molbæk.

I 1888 døde Th. Peterson, og firmaet ble ledet for hans enke av grosserer Rino *Thorne*. I 1898 anskaffet man to papirmaskiner — som fremdeles er i bruk. Tre år senere overtok Hans Blom Peterson — 4. generasjon — firmaet, og året etter ble det omdannet til familieaksjeselskap. Etterhvert tok det opp fabrikasjonen av en rekke nye produkter, og utvidelser fant sted hver gang det var påkrevet.

Bedriften har gjennom årene gått foran i en lang rekke sosialt pregede tiltak. Det har opprettet sosialkontor for funksjonærer og arbeidere, det har egen bedriftslæge og har bidratt vesentlig til bygging av egne hjem for arbeiderne. Siden 1947 har det drevet barnehage. Videre har det studiefond, fritidsfond, feriehjem og rekreasjonshjem for slitne husmødre, sportshytte for funksjonærer, pensjonsordning og noe som heter «interessekontor», en institusjon som påtar seg oppgaven å betale de ansattes faste utgifter, som skatter, husleie, poliser, foreningskontingenter o. l., og utlikner omkostningene over hele året. Og selvfølgelig er det yrkeskurs, bedriftsbibliotek, sangkor, idrettslag og forbedringsforslagssystem, som i løpet av 3 år har behandlet 73 og premiert 33 forslag.

I løpet av våren regner selskapet med å få et nytt kokeri i drift. Man vil de produsere ca. 30.000 tonn sulfatmasse mot 18.000 tonn tidligere, men kapasiteten kan ikke fullt utnyttes før det kommer en ny papirmaskin fra England. Forhåpentlig vil den være i drift i løpet av siste halvår av 1952, og papirfabrikken vil da kunne foredle hele produksjonen av sulfatmasse, samt det kvantum halvkjemisk masse som det nye defibratoranlegget kan produsere. Dette anlegget, som er bygd for å utnytte tynningsvirket fra skogene, er det første i sitt slag i Skandinavia.

Firmaets disponent fra 1944 er Egil *Arstal*, fabrikkbestyrer er overingeniør Arne *Dessen* og sjef for tømmer- og trelastavdelingen er rittmester *Mollatt*.

For arbeidere og funksjonærer med fruer arrangerer bedriften teatertur til Oslo i dag i anledning av jubileet. Nationaltheatret er leid for en forestilling og spiller lystspillet «Karusell». Teatergjestene reiser med toget fra Moss.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Da Norge kom inn i krigen

IV.

MINISTERMØTE I LONDON 28 MARS

Churchill sier videre (s. 158):

Til slutt ble det vedtatt at vi etter å ha sendt Norge og Sverige meddelelse i alminnelige vendinger skulle legge minefelter i norsk territorialfarvann 5 .april.

Churchill oppsummerer selv slik:

29. september 1939: Marineministeren henleder Kabinettets oppmerksomhet på den svenske jernmalms betydning for Tysklands økonomi.

27. november 1939: Marineministeren ber første sjølord å undersøke forslaget om å minelegge leden.

15. desember 1939: Marineministeren tar spørsmålet om malmskipningen til Tyskland opp i Kabinettet.

16. desember 1939: Et detaljert memorandum om saken oversendes regjeringens medlemmer:

22. desember 1939: Kabinettet drøfter det samme memorandum.

5. februar 1940: Utførlige diskusjoner om saken i det øverste krigsråd i Paris i forbindelse med hjelpen til Finnland.

19. februar 1940: Nye diskusjoner om minelegging i den norske leden i det britiske kabinettsmøte. Admiralitetet får fullmakt til å forberede saken.

29. februar 1940: Fullmakten ble annullert.

28. mars 1940: Det øverste krigsråd besluttet at minefeltene skal legges.

5. april 1940: Den britiske regjering tar sin endelige avgjørelse.

8. april: Minefeltene ble lagt.

Fra andre hold foreligger opplysninger som ytterligere belyser det som gikk forut for krigen i Norge.

I «John Bull», det kjente engelske ukeskrift, har en høyt ansett militær forfatter,

kaptein B. H. Liddell Hart,

skrevet en artikkel med overskriften «Secrets of the attack on Norway».

Han skriver til dels på grunnlag av de samme fakta som Koht og de går for øvrig også inn i det som senere blir gjengitt fra Undersøkelseskommisjonens innstilling. Det vil således ikke kunne unngåes at det blir gjentagelser, men det gjelder her forhold av stor betydning og den ene anførsel bekrefter den annen forsåvidt de stemmer.

Innledningsvis sier Hart at den mest oppsiktvekkende av alle etter-nøytralitet var vektige og jeg kunne ikke komme fram. Jeg fortsatte å presse på mitt synspunkt med alle midler og ved alle anledninger.»

Saken ble gjentsand for diskusjon i videre og videre kretser og argumentet for minelegging ble framført i pressen.

Det var, sier Hart, just veien til å vekke uro og framkalle motforanstaltninger. På tysk side finner man i de erobrede dokumenter det første av noen betydning tidlig i oktober (1939) da sjefen for den tyske marine, admiral Raeder, har uttalt frykt for at nordmennene kunne åpne sine havner for engelskmennene og rapporterte til Hitler hvilke strategiske misfordeler en britisk okkupasjon ville medføre. Han framhevet også at det ville være til nytte for den tyske u-båtkrig å få baser på den norske kyst — egentlig i Trondheim — ved russisk press. Hitler la forestillingen til side. Han arbeidet med planer om et angrep for å tvinge Frankrike til fred og han ønsket ikke å bli dratt inn i utenforliggende operasjoner eller noen oppdeling av ressursene. Nye sterkere stimulanser til begge sider fulgte av Russlands anfall på Finnland i slutten av november. Det russiske angrep vakte sterk avsky i England og et levende ønske om å hjelpe Finnland. På samme tid så Churchill i det en ny mulighet for å ramme Tysklands flanke under dekke av å støtte Finnland. Han sier selv:

«I welcomed this new and favorable breeze as a means of achieving the major strategic advantage of cutting off the vital iron ore supplies of Germany.»

I en note av 16. desember mønstret han alle sine argumenter for et slikt skritt som han beskrev som «a major offensive operation.»» Han mega at det sannsynligvis ville drive tyskerne til å rykke inn i Skandinavia, men forsikret: Vi har mere å vinne enn å tape ved et tysk angrep på Norge og Sverige.

Flertallet i kabinettet følte ennå kvalme ved en voldsferd mot Norges nøytralitet. Tross Churchills kraftige argument avholdt det seg fra å gå inn på øyeblikkelig iverksettelse av hans projekt, men det bemyndiget stabssjefene til å utarbeide planer for landsetting av en styrke i Narvik, endepunktet for jernbanen til Gellivare jernmalmfelter i Sverige og viraranert at styrkene skulle avgå først i mars.

Hart omtaler deretter «Altmark»-episoden som vi ikke skal gå nærmere inn på her. Det er nok å nevne, at Hitler ansa den norske protest mot nøytralitets ruddet nærmest som en gest for å føre ham bak lyset. Han var overbevist om at den norske regjering var Englands villige kompanjong. Ifølge de tyske admiraler ble «Altmark»-affæren avgjørende for at Hitler svingte i favør av intervensjon i Norge. Det var gnisten som satte fyr på krutt-tønnen. Den 1. mars ga Hitler direktivene for invasjon, men selv da var det ikke noen endelig beslutning om å slå til. Notatene fra Raeders konferanse med Hitler viser at hans sinn ennå var delt mellom hans overbevisning om at det best for Tyskland å bevare Norges nøytralitet og frykten for en forestående britisk landgang.

I den følgende tid steg nervøsiteten i Tyskland bl. a. som følge av en oppsnappet radiomeddelelse den 14. om at det var konsentrert britiske ubåter ved den norske kyst og en ordre til allierte transporter om å være rede til å avgå den 15. Mange franske offiserer kom også til Bergen. Den tyske ekspedisjon var ennå ikke ferdig.

Den 21 februar framholdt Daladier at «Altmark»-affæren burde bli benyttet som grunnlag for øyeblikkelig okkupasjon av norske havner ved et plutselig angrep. Han anførte at rettferdiggjørelsen av en slik handling i verdensopinionens øyne vil bli så meget lettere jo hurtigere operasjonene ble satt i verk og jo mer vår propaganda er i stand til å utnytte erindringen om komplikasjonene nylig i Norge ved «Altmark»-affæren.

Hart sier i en parentes: Daladiers måte å tale på var merkverdig lik Hitlers på den annen side.

I møte av krigskabinettet den 8. mars framla Churchill en plan om å gå til Narvik, sette i land et detasjement tropper straks etter prinsippet, vise makt, for å unngå å bruke den.

I et fortsatt møte den 12. besluttet kabinettet å overveie planer om landing i Trondheim, Stavanger, Bergen så vel som i Narvik. Hart bemerket:

«It is hard to understand how the British and French Governments «had the face» to include planning and execution of aggression against Norway among the charges in the Nürnberg trial — for in that case at least they were far from having a clean sheet.»

Planen bortfalt ved Finnlands militære sammenbrudd 13. mars. Forfatteren forteller at to divisjoner som var bestemt for Norge da ble sendt til Frankrike.

En annen folge var at Daladier falt og ble erstattet med Paul Reynaud som kom til makten på kravet om mer offensiv politikk og kraftigere krigsførsel. Han kom til London 28. mars til møte i det øverste krigsråd, bestemt på å presse fram umiddelbar iverksettelse av det norske projekt, men det var ikke nødvendig med noe press lenger nå. Churchill meddeler at Chamberlain var blitt meget stemt for en aggressiv aksjon av et eller annet slag. Han ikke alene argumenterte sterkt for handling i Norge, men gikk også inn for Churchills annet favorittprojekt: Fra luften å legge en vedvarende strøm av miner i Rhinen og andre tyske elver.

Hart beretter deretter om minelegging i norske farvann overensstemmende med hva vi har meddelt fra Koths artikkel ovenfor og videre hvordan aksjonen i Norge ble utsatt inntil tyskerne kom den i forkjøpet.

(Første artikkel sto 27. januar, annen 3. februar og tredje 10. februar).

Norge og O.E.E.C.

Utenriksdepartementet understreker dens store betydning for Norges økonomi

I statsråd i går har Utenriksdepartementet fremlagt en stortingsmelding om «Norges deltagelse i organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid (OEEC) i tidsrommet

nomiske samarbeidsadministrasjonen og Norges Eksportråd.

I den gjenværende del av neste uke skal de to konulentene ha møter med individuelle norske grupper av for-

Sjøspeiderarbeidet, en oppdragende og nyttig virksomhet

Av gruppeleder Erik Dahle

«Resolutt» av Moss, Norges første sjøspeiderbåt.
Brukte livbåter kan gjøre god nytte for seg, men de bør helst ikke være større enn 30 fot.

For alle skipsfartsinteresserte skulle sjøspeiderarbeidet være verd nærmere kjennskap. For det første fordi det er med på å gjøre vår ungdom «sea-minded». For det annet fordi det kan gi de unge som måtte velge seg et yrke på sjøen en nyttig teknisk fortrening. Og for det tredje fordi de egenskaper som speiderarbeidets karaktertrening bygger på og søker å framelske nettopp er kameratskap, selv-disiplin, hjelpsomhet mot folk som er i nød, vidsyn, selvtillit, handlekraft.

*

Til øvelsene søkes det mest mulig anvendt små «patrulje»-båter, som kan ros og seiles. Guttene må selv sette båtene i stand om våren, lage nytt utstyr så langt de kan, og ellers foreta det nødvendige tilsyn og vedlikehold sommeren igjennom.

De første ukene etter at båten er satt på vannet går gjerne med til ro-øvelser, og vi legger der vekt på utholdenhet, stil og presisjon. Roingen er et glimrende middel til å sveise guttene sammen. Arbeidet drives under tilsyn av en voksen leder som særlig tar seg av patruljeførernes trening og utdannelse.

Når lederen har forvisset seg om at guttene har det nødvendige «sjøvett» og er tilstrekkelig båtvante, lar han dem rigge båten sin og sette seil. Og nå kan de sommeren gjennom dra på turer, lære seg å tyde vær og vind, ta seg fram ved egen hjelp og ikke minst leve seg inn i det særpregede liv som hører sjøen til.

*

Slik som forholdene ligger an her i landet faller sjøspeiderarbeidet i to sesonger: Vinteren med forberedei arbeidet og får etter hvert forståelse av hva det hele går ut på. De lærer om forskjellig slags tauverk, å slå knoper og legge stikk og å takle en ende. De får stukket en kompassrose av papir i hendene og må lære om «Storbiksen» i nord og «småkonger» i sør og andre steder. Omkring leketøybåter av tre ligger snart hele gjengen av 13-14-15-åringer på dørken og roper «tut» og «tut-tut», som om de var 10 år for sent ute med leken sin.

Men styringsplakaten må læres, og «learning by doing» er en gammel speiderskikk.

Etter hvert kommer varder, staker, fyr, lykter og sektorer inn i bildet, øvelses-gazbindet og enkeltmannspakken i patruljens førstehjelpsskrin studeres, og til og med folkeskolens anatomi-bok kommer til heder og nytte. For førstehjelp må også kunnes, på sjøen mer enn noe annet sted. Der nytter det lite å stole på doktor'n rundt hjørnet. De far også lære om lastemerke, styrbords halser, brutto og netto tonn, skorsteinsmerker, misvisning, tidevann og fremmede lands flagg.

Nå vil kanskje leseren spørre om de karene som skal stå for disse sakene har noe greie på det de driver med. Er de sjøfolk selv?

Til det er å svare at det nok vil finnes sjøspeiderledere som ikke engang har krysset Nordsjøen. Hovedsaken er at lederne er villige til å lære det de ikke kan, og lærvillighet er det så visst ingen mangel på. Det kan nevnes at en gruppe i Skien har søkt kontakt med forenningen «Broderkretsen på Havet». Hejdigst er kanskje guttene i Trondheim — som har fått Leif Myhr, en av lærerne på Sjømannsskolen og mangeårig speider, til leder.

Speiderguttforbundets øverste leder på sjøspeiderområdet er Finn Fagertun, som til daglig er 1. styrmann på skoleskipet «Christian Radich». Under hans ledelse fant det i juleferien sted et 4 dagers kurs for patruljeførere ombord på skoleskipet. Det deltok 40 gutter fra hele det sørlige Norge.

Vårt mål er å få kjøpt en øy ute ved kysten, hvor det kan arrangeres faste kurs for ledere og patruljeførere. En annen oppgave er å komme fram til en brukbar båt-type for patruljen. Den må være god i sjøen, samtidig som den ikke må være for tung å ro. Hittil har det mest vært anvendt livbåter, men de fleste er dessverre for tunge for vårt bruk. Guttene bør jo få anledning til å begynne i 12—13-års alderen.

Til slutt vil jeg som speiderleder understreke at det ikke er vår mening å drive noen slags skoleskipsvirksomhet i vanlig forstand. Vi vil i all beskjedenhet gjøre vårt til å styrke interessen for sjøen og skipsfarten, men først og fremst vil vi søke å sysselsette guttene gjennom et friluftsliv som kan komme dem til nytte senere i livet.

Selv om bare en del av de gutter vi får med å gjøre velger seg et yrke

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Han skriver til dels på grunnlag av de samme fakta som Koht og de går for øvrig også inn i det som senere blir gjengitt fra Undersøkelseskommisjonens innstilling. Det vil således ikke kunne unngåes at det blir gjentagelser, men det gjelder her forhold av stor betydning og den ene anførsel bekrefter den annen forsåvidt de stemmer.

Innledningsvis sier Hart at den mest oppsiktvekkende av alle etterkrigsoppdagelser angående det skandinaviske felttog er det faktum at Hitler til tross for hans hensynsløshet ville ha foretrukket å holde Norge nøytralt. Han planla ikke å angripe det før han ble provosert til å gjøre det ved tydelige tegn på at de allierte planla krigerske foretagender i det område. Hart sier videre: Det er fengslende å etterspore begivenhetens utvikling på begge sider, men tragisk og grufullt å se hvordan voldsomt pågående statsmenn påvirkes av hverandre til å forårsake uunngåelige eksplosjoner som bringer ødeleggelser over masser av fredelige folk.

Hart sier at det første klare skritt på noen av sidene var da Winston Churchill (som han sier i sine memoarer) i det britiske kabinett presset på projektet om minelegging i norske territorialfarvann for derved å stoppe transporten av svensk jernmalm fra Narvik til Tyskland. Han argumenterte med at et sådant skritt ville bli av den største betydning for lammelsen av den tyske krigsindustri. Det engelske utenriksdepartement øvet imidlertid en dempende innflytelse og fikk kabinettet til å forstå de grunner som talte imot brudd på Norges nøytralitet. Churchill som den gang var første admiralitetslord, sier: «Argumentene for å tape ved et tysk angrep på Norge og Sverige.

Flertallet i kabinettet følte ennå kvalme ved en voldsferd mot Norges nøytralitet. Tross Churchills kraftige argument avholdt det seg fra å gå inn på øyeblikkelig iverksettelse av hans projekt, men det bemyndiget stabssjefene til å utarbeide planer for landsetting av en styrke i Narvik, endepunktet for jernbanen til Gellivare jernmalmfelter i Sverige og videre til Finnland. Mens støtte til Finnland var det angitte formål for en slik ekspedisjon, var den underliggende og hovedsakelige hensikt å få herredømmet over de svenske malmfelter.

I den samme måned innfant det seg en betydningsfull og skummel norsk gjest i Berlin, forrædern Vidkun Quisling. Han søkte admiral Raeder, og framholdt for ham faren ved at Storbritannia snart ville okkupere Norge. Raeder bevæget Hitler til å møte Quisling, og de møttes to ganger, 16. og 18. desember. Referatet av deres samtaler viser at Hitler sa han ville foretrekke at Norge såvel som det øvrige Skandinavia forble komplett nøytralt da han ikke ønsket utvide krigsteatret. Men hvis fienden forberedte en utvidelse, ville han ta skritt til å gardere seg mot en slik trusel. Quisling ble lovet subsidier og forsikret at spørsmålet om å gi ham militær støtte skulle bli studert. Dagboken for den tyske marinestab viser at man den 13. januar en måned senere, fremdeles var av den mening at det mest fordelaktige ville være opprettholdelsen av Norges nøytralitet.

Den 15. januar sendte general Gamelin, som da var fransk øverstkommanderende, en note til premierminister Daladier angående betydningen av å åpne et nytt krigsteater i Skandinavia, og, sier Liddell Hart, det framkom altfor mange offentlige hentydninger til alliert aksjon. Den 27. januar ga Hitler ordre til sine militære rådgivere om å utarbeide fullstendige planer for en invasjon i Norge hvis det ble nødvendig. Den spesielle stab som ble oppsatt i den anledning møttes første gang 5. februar. Samme dag hadde det øverste krigsråd møte i Paris og Chamberlain tok Churchill med seg dit. I det møte ble det vedtatt planer om å sette opp en styrke på 2 britiske divisjoner og en litt mindre fransk kontingent som støtte til Finnland. Den britiske førsteminister understreket vanskeligheten ved landing i Petsamo og fordelene ved en landing i Narvik, spesielt å få kontroll over Gellivare malmfelter. Det britiske argument førte fram og det ble ar-

---

stikk. Muligheten for at spar eller ruter sitter 3—3 hos motparten er helt utelukket etter sørs 5 kløver melding. Den eneste sjanse for å vinne kontrakten er derfor å skvise nord, og den som har øvelse i skvisspill ser også at dette kan lykkes.

Melderen stikker med kløver ess og spiller 5 ganger trumf og ess og konge i ruter. Da er situasjonen med øst inne.

♠ Kn 10 6 5
♡ —
♢ D
♣ —

♠ Ess K 9 7 ♠ D 8 4
♡ — ♡ D
♢ 6 ♢ Kn
♣ — ♣ —

Likegyldig.

Når øst nå spiller hjertedame kaster bordet ruter 6 og nord er skviset. Da han må holde ruter knekt må han kaste en spar, hvorved melderen får 4 sparstikk.

Utenriksdepartementet understreker dens store betydning for Norges økonomi

I statsråd i går har Utenriksdepartementet fremlagt en stortingsmelding om «Norges deltagelse i organisasjonen for europeisk økonomisk samarbeid (OEEC) i tidsrommet fra april 1948 til utgangen av 1950».

Det går fram av meldingen at Norge ved utgangen av 1950 hadde mottatt ca. 2,430,000,000 kr. under det europeiske gjenreisningsprogram.

Meldingen understreker den store betydning disse tilskudd av dollar og annen utenlandsk valuta har hatt for norsk økonomi. De har i høy grad bidradd til at den store investeringsvirksomhet har kunnet foregå samtidig med at tilførselen av forbruksvarer har vært holdt på et forsvarlig og stigende nivå, og samtidig med at full sysselsetting har kunnet opprettholdes.

Organisasjonens første oppgave, å fordele dollarhjelpen, er senere kommet mer i bakgrunnen til fordel for andre europeiske samarbeidstiltak på det økonomiske felt. Det er oppnådd betydelige resultater både for de enkelte deltagerland og for Europa som helhet.

Meldingen understreker sterkt at Norge har tatt aktivt del i dette samarbeid. Det understrekes også at krigen i Korea har skapt en ny økonomisk situasjon i Vest-Europa som nødvendiggjør en aktiv innsats fra de frie lands side i framtiden.

M-hjelpen til Norge

Norge mottok i januar varer og tjenester gjennom Marshall-hjelpen for i alt 5.539.266 doll. (ca. 39.6 mill. kr.), og dermed er det totale Marshall-beløp som er tildelt Norge siden hjelpeprogrammets begynnelse i 1948 kommet opp i 177.874.216 doll. (vel 1270 mill. kr.), opplyser ECA-kontoret i Oslo.

Marshall-utsendinger til Norge

skal gi opplysninger om salg til det amerikanske marked

To utsendinger fra Marshall-administrasjonen Horace A. Browne og George W. Foster ventes til Oslo mandag 19. februar for å drøfte med norske forretningsfolk mulighetene for å øke den norske eksporten til USA.

På to møter som vil bli holdt i Odd Fellowbygningen mandag vil de to utsendingene gi norske representanter førstehåndsopplysninger om mulighetene for å selge på det amerikanske marked. De vil særlig redegjøre for amerikanske tollbestemmelser og de problemer som står i forbindelse med eksport av matvarer til USA.

Brownes og Fosters besøk er kommet i stand på initiativ av den økonomiske samarbeidsadministrasjonen og Norges Eksportråd.

I den gjenværende del av neste uke skal de to konulentene ha møter med individuelle norske grupper av forretningsfolk for å gi råd og veiledning om de spesielle problemene som melder seg ved eksport til USA. Foster skal ha konferanser i Oslo 20. februar, i Bergen 21. og 22. februar og i Stavanger 23. februar. Browne vil bli opptatt i Oslo hele uken med konferanser med forretningsfolk og representanter for myndighetene.

Statsgaranti for ved og torvfor å stimulere produksjonen

I statsråd i går er det satt fram proposisjon o mstatsgaranti for avsetning av inntil 1 mill. favner ved og inntil 200.000 kbm. maskintorv som produseres til bruk i brenneterminene 1951/52 og 1952/53, tilsammen for begge år.

Forslaget skyldes de høyst usikre muligheter for import av kull og koks. Må en regne med at det ikke vil bli mulig å få importert større kvanta kull og koks enn det som trengs til dekning av kommunikasjonenes og industriens behov. Det vesentligste brenselsbehov til husoppvarming må derfor søkes dekket ved økt produksjon av innenlandsk brensel — ved og torv.

Det er myndighetens forutsetning at en ekstraordinær ved- og torvproduksjon ikke skal gjennomføres på bekostning av tømmer- og kubbhogsten.

Statsrådens samtykke må innhentes

— hvis en stortingskomite vil konferere med en departementsfunksjonær

Presidentskapet i Stortinget har i går gjort dette enstemmige vedtaket:

Dersom en stortingskomite ønsker å innkalle en departementsfunksjonær eller annen embetsmann i sentraladministrasjonen til konferanse i komiteen, bør vedkommende statsråd på forhånd underrettes, og hans samtykke innhentes. Skulle slikt samtykke bli nektet, bør innberetning gis til presidentskapet.

*

Vedtaket er foranlediget av det direktivet om samband mellom militærkomiteen og militære myndigheter, som statsråd Hauge sendte ut 17. april i fjor. Den 20. januar ble direktivet sendt militærkomiteen som bemyndiget komiteens formann Kjøs (h) og Gundersen (a) til å legge saken fram for presidentskapet.

---

ledere som særlig tar seg av patruljeførernes trening og utdannelse.

Når lederen har forvisset seg om at guttene har det nødvendige «sjøvett» og er tilstrekkelig båtvante, lar han dem rigge båten sin og sette seil. Og nå kan de sommeren gjennom dra på turer, lære seg å tyde vær og vind, ta seg fram ved egen hjelp og ikke minst leve seg inn i det særpregede liv som hører sjøen til.

*

Slik som forholdene ligger an her i landet faller sjøspeiderarbeidet i to sesonger: Vinteren med forberedelser og instruksjon, og sommeren med praktiske øvelser. Det er naturlig at nye elever kommer inn i patruljen om høsten. De lever seg inn tung å ro. Hittil har det mest vært anvendt livbåter, men de fleste er dessverre for tunge for vårt bruk. Guttene bør jo få anledning til å begynne i 12—13-års alderen.

Til slutt vil jeg som speiderleder understreke at det ikke er vår mening å drive noen slags skoleskipsvirksomhet i vanlig forstand. Vi vil i all beskjedenhet gjøre vårt til å styrke interessen for sjøen og skipsfarten, men først og fremst vil vi søke å sysselsette guttene gjennom et friluftsliv som kan komme dem til nytte senere i livet.

Selv om bare en del av de gutter vi får med å gjøre velger seg et yrke på sjøen, er det viktig at den del av dem som slår seg til på landjorden forstår vår sjøfarts betydning og interesserer seg for dens framtid.

I dag for 20 år siden . .

(Fortsatt fra side 3.)

de alt land mellom 160 gr. øst og 45 gr. øst.

Eksperter i internasjonal lov erklærte at Australias krav gikk ut over denne ramme, men hurtig overtok Australia, på papiret, landstrekninger som f. eks. Lars Christensens Land, som på engelske kart ble omdøpt til Mac Robertson Land. Slik var ånden i «the Antarctic Entente Cordiale».

„Jubileumsintervju" med Riiser-Larsen

Under en samtale en av våre medarbeidere i dag hadde med direktør Riiser-Larsen ber vi ham fortelle litt fra de interessante dager for 20 år siden da han var landnamsmann i Antarktis,

Riiser-Larsen smiler lunt. Han har opplevd så meget i sine levedager. Men litt skuffet er han over at det gikk som det gikk. Han mener at etter de oppdagelsesferder som var gjort, med det utstrakte kartleggingsarbeid som var utført, hadde Norge krav på alt land fra Wedellhavet til 50 grader øst, idet man forlengst har brakt på det rene at skotten Biscoe, som oppdaget Enderby Land i 1831, ikke har sett antydning av land vestenfor 50 grader øst.

Her hjemme var man imidlertid engstelig for at dette skulle skape konfliktstoff i forholdet til Storbritannia, og Riiser-Larsen fikk ordre om ikke å annektere land østenfor 45 grader øst.

Da Australia så kom med sin anneksjon, tok det selvsagt over alt land, også det som de norske myndigheter således hadde oppgitt, tok alt helt østover til Rosshavet.

Et område med kystlinje på 500 km. gikk derved tapt for Norge.

Ved en middag til ære for Australia, som ble gitt under krigen, hadde daværende admiral Riiser-Larsen fått anmodning om å være til stede. Den australske høykommissær holdt en munter tale og sa at nordmenn var med over alt, fra Nordpol til Sydpol. Men hvorfor var nå polarfareren Riiser-Larsen med på Australias fest?

Riiser-Larsen reiste seg og sa i sin svartale at det var helt naturlig at han som Australias største landeier var til stede på Australias festdag.

Og han fortalte nærmere om landet han eide, men som Australia hadde overtatt, land med kystlinje på hele 500 km., men hvor bare to nordmenn hittil har satt sin fot, nemlig Lützow Holm og han selv. Han skildret muntert hvorledes Australia hadde annektert land som egentlig tilhører Riiser-Larsen.

— — —

I dag føyer Riiser-Larsen til at det er meget beklagelig at Norge ikke fikk med dette landområde hvor det bl. a. finnes en stor bukt, som han døpte Isbukten, og som har en ypperlig beliggenhet og en dag vil bli til stor nytte, da den gir ypperlig beskyttelse i de framherskende sør-oststormene.

Han føyde til at bukten er riktignok i dag islagt, men det er tydelig at isen går tilbake på de kanter, og han er ikke i tvil om at med tiden vil bukten bli isfri.

M. M.

ADVOKATFIRMAET
ECKBO & RYGH
Høyesterettsadvokatene
Eivind Eckbo Telefon 42 13 06
Arne Rygh Telefon 42 51 05
Overrettssakførerne
Nils W. K. Eckbo Telefon 41 55 73
Evald Rygh Telefon 42 51 05
526–542 Sjøfartsbygningen
Kongens gate 6, Oslo
Telegramadresse: ECKBORYGH

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Da Norge kom inn i krigen

VI.

5. april satte den norske minister i København, Esmarch, seg i forbindelse med Utenriksdepartementet i Oslo. I samtalen nevnte Esmarch fare for Danmark og Sør-Norge, at den danske sendemann i Berlin hadde ansett saken så viktig at han hadde sendt spesialkurer med fly fra Berlin til København, og at en nå var nervøs i København. Etter utenriksminister Munchs ønske ville Esmarch nå gjerne vite hvorledes en reagerte i Oslo, om man ville gjøre forespørsel i Berlin. U.k. innst. II, side 157.

Utenriksråd Bull konfererte, etter å ha talt med Esmarch, med utenriksminister Koht, som var kommet tilbake fra dagens statsråd, og ringte til Esmarch to timer senere. I denne telefonsamtale sa Bull at Koht var lite tilbøyelig til å foreta noen henvendelse til Berlin som følge av slike rykter. Esmarch erklærte seg enig i dette. Bulls notat fortsetter således:

«Etter konferanse med utenriksministeren telefonerte jeg til legasjonen i København og fikk fatt i minister Esmarch kl. 13.50. Jeg sa ham at vi her ikke var helt klar over hva de ryktene gikk ut på, for det vi hadde fra Berlin var skriftlig, datert 1. og 4. ds., men jeg gikk ut fra at det gjaldt samme slags rykter som var referert i «Aftenposten» for i går morges under overskriften: «En korrespondents fantasier». Esmarch bekreftet at det var slike rykter det gjaldt. Jeg sa da at utenriksministeren var lite tilbøyelig til å foreta seg noe i Berlin på grunnlag av slike rykter. Det hadde vært sanne rykter mange ganger, og enten var det ikke noe i dem, og da var de ikke noe farlige, eller også var det noe i dem, og da ville vi sikkert ikke få svar. Esmarch svarte at han så på saken nøyaktig på samme måte. Man måtte regne med, sa han, at det forelå planer ferdig utarbeidet for alle mulige eventualiteter, men det var ikke det samme som at de skulle settes i verk.

Jeg nevnte også hans skrivelse nr. 314 av 2. ds., men han sa at det hadde ikke noe med den å gjøre. Jeg fikk dog antydet overfor Esmarch i forsiktig form muligheten for et angrep på Nederland, slik som anført i legasjonen i Berlins nr. 638 og anså det som står i siste ledd som en mulighet for innmars i Danmark.»[1])

[1]) Anm.: Brev 314 gjengir rykter om tysk offensiv i sin alminnelighet.

knekt fra bordet. Siden har han innkomst i ruter til kløver dame og må få 9 stikk. Det ble spilt med direkte score, så overstikk hadde ingen inter-

Kommisjonen bemerker:

Som en vil se var resultatet av Esmarchs henvendelse til Oslo negativ. Utenriksråd Bull fant et forløsende ord ved å henvise til en korrespondents fantasier, og Esmarch erklærte seg enig i at det var slike rykter det dreide seg om. Koht ga for sitt vedkommende uttrykk for at det nok var et av de rykter som en hadde hatt så mange av tidligere. Det er riktig at denne melding, som gjaldt planer om et tysk angrep på Sør-Norge, kom i en avdempet form, men det var så vidt vites den første som var kommet siden desember, og det sies jo dog i meldingen at en var nervøs i Danmark og at Zahle hadde tatt den så alvorlig at den var sendt med spesialkurer i fly. Koht sier i sin forklaring for kommisjonen at han tenkte seg at det foresto et angrep på England. En tar det i hvert fall med ro i Oslo, og en *lignende holdning fra Stockholm virket beroligende på det danske utenriksministerium.*[1]) U.k.innst. II's 158—159.

Direktør Mohr (i det danske utenriksministerium) forklarer at den norske gesandt kort og godt meddelte at en i Oslo hadde mottatt en lignende beretning fra den norske sendemann i Berlin, men at en «*ikke tilla den noen som helst betydning*».[1])

Den svenske gesandt, fortsetter Mohr, *meddelte at ryktene for Stockholm allierede var en gammel historie. Den svenske gesandt i Berlin hadde i den anledning for tre dager siden rettet en forespørsel til statssekretæren i det tyske utenriksministerium.*[1])

Denne hadde svart at han ikke hadde hørt noe om dette, men selv om han hadde hørt noe ville han neppe ha kunnet si noe, da slike ting var militære hemmeligheter. U.k.-innst. II, s. 159.

Sendemann Esmarch bekreftet 6. april — altså ikke straks og telegrafisk — i et brev til Utenriksdepartementet telefonsamtalen 5. april og forklarte årsaken til sin henvendelse. Han sier i dette brev at det nettopp var kommet en ilkurer fra Berlin med rapporter om visse meget bestemte og tilsynelatende pålitelige rykter om at en stor tysk offensiv var umiddelbart forestående. Men de kilder direktør Mohr satt inne med nevnes ikke. Offensiven ville bl. a. gå ut på å besette Sør-Norge for der å skaffe baser for flyangrep mot England.

Esmarch sier i slutten av sitt brev av 6. april:

«Etter å ha hatt to telefonsamtaler

«We have the greatest sympathy for these forlorn countries and we understand their dangers and their point of view, but it would not be right or in the general interest that their weakness should fead the aggresor's strength and fill to overflowing the cup of human woe. There could be no justice, if in a mortal struggle, the aggressor trampled down every sentiment of humanity, those who resist him, remain entangled in the tatters of violated legal conventions.»

Den britiske og franske regjering avleverte 5. april 1940 en note hvori det ble framholdt at de siste tre måneders begivenheter hadde vist at den tyske regjering uten hensyn til det norske og svenske folks ønsker ikke var villig til å gi de to folks regjeringer den handlefrihet i utenrikspolitiske saker som de skulle ha. Den britiske, respektive den franske, regjering, så seg derfor nødsaget til å trekke den slutning at de to regjeringer under de rådende forholdd ikke hadde full frihet. Videre kunne de allierte regjeringer ikke lenger finne seg i at Tyskland fra Norge og Sverige fikk resurser som var livsviktige for dets fortsettelse av krigen og at disse land nød letteiser som satte de allierte i en farlig og ugunstig stilling.

«*They feel therefore, that the time has come to notify the Norwegian Government frankly of certain vital interest and requiremens which the Allies intend to assert and defend by whatever measures they may thing necessary.*»

Det sies videre i forbindelse med disse vitale interesser at de allierte regjeringer ikke vil finne seg i et nytt angrep mot Finnland, det være seg fra Sovjet-Samveldets eller Tysklands side. Skulle et slikt angrep finne sted vil de understøtte Finnland på den måten de finner passende, og vil anse ethvert forsøk på å hindre hjelp til Finnland som en fare for deres vitale interesser. Enhver eksklusiv politisk overenskomst som måtte inngåes med Tyskland ville bli betraktet som en uvennlig handling. Ethvert forsøk fra Sovjet-Samveldets side på å få fotfeste ved Atlanterhavet vil også stride mot de alliertes vitale interesser. Det samme var tilfelle hvis Norge førte en uvennlig handelspolitikk overfor de allierte. Notens tyngdepunkt lå, som minister Colban meddelte Utenriksdepartementet i et telegram samme dag i punkt e. I dette punkt sies det at de allierte, som fører en krig som også er i de mindre staters interesse, vil ha rett

«*to take such measures as they may think necessary to hinder or prevent Germany from obtaining from those countries resources or facilities which for the prosecution of the war would be to her advantage or to the disadvantage of the Allies.*»

Noten slutter med at de allierte regjeringer ikke vil følge det tyske eksempel på umenneskelighet og vold og

«*if and when the successfull prosecution of the war requires them to take special measures, the Norwegian Government will realise why they do so.*» U.k. innst. II, s. 167.

Etter Kohts framstilling i Stortinget 8. april svarte han på stedet sendemannen

«at det var ei grunnlaus krenking mot den norske regjeringa å seia at ho ikkje var ei fri og sjølvstendig regjering, og at eg tykte det var uverdig å skrive i den tonen til ho. Dessutan sa eg at det var heilt grunnlaust å slå på at den norske regjeringa på nokon måte ville gå i frå dei avtalane ho nyleg hadde skrivi under

(Fortsatt side 8 - sp. 1.)

Fra presselosjen

(Fortsatt fra side 4.)

monopoler og i stedet monopolisere gjennom de organisasjonene Arbeiderpartiet er pott og panne i, t. eks. fiskerorganisasjonene. Det tar seg jo penere ut!

— — —

Presidentskapet har sendt saken om «Hauges direktiv» til utenriks- og konstitusionskomiteen hvor det rette-

delegasjon har gitt tilsagn om at Norge vil delta i gjenreisningsarbeidet i Korea og denne saken vil senere bli lagt fram for Stortinget.

— — —

For dem som er interessert i den nye jaktloven kan vi opplyse at proposisjonen er kommet til landbrukskomiteen, men at komiteen ikke vil ta fatt på den før den er ferdig med

Alle lønnstakere skal få „skattekort"

Selvstendig ervervsdrivende skal betale forskudd etter skjønnsmessig ansettelse

I statsråd i går ble det framsatt proposisjon om skatt av årets inntekt. Reglene om den nye betalingsordningen er tatt inn i et utkast til «*Lov om betaling og innkreving av skatt*». Utkastet bygger i hovedtrekkene på forslaget fra det utvalg som har forberedt reformen.

Alle lønnstakere skal ha

SKATTEKORT

der det er angitt hvordan trekket skal gjennomføres. Skattekortet utstedes av ligningskontoret og skal leveres arbeidsgiveren før trekkåret eller tjenesteforholdet begynner. Hovedreglen er at trekk skal skje etter tabeller for alle lønnstakere med noenlunde jevn inntekt. Trekktabellene blir variert etter de forskjellige kommunale reduksjonstabeller og skattesatser. Trekk med bestemt prosent vil også få stor anvendelse for lønnstakere med sesonginntekter og for skattepliktige som har lønn som hovedinntekt, men dessuten annen inntekt eller formue. Det er ligningssjefen i den kommune der lønnstakeren er skattepliktig som skal fastsette trekkformen.

Etter utkastet skal det være felles oppebørsel av skatter til stat og kommune. Arbeidsgiverne skal i alminnelighet sende oppgjør annenhver måned til skatteoppkreveren.

Selvstendig næringsdrivende, derunder utøverne av frie yrker, kjøpmenn, jordbrukere, skogbrukere osv. skal svare forskudd i inntektsåret med beløp som på forhånd er fastsatt av ligningssjefen. Forskuddene skal i alminnelighet fastsettes på grunnlag av ansettelsen ved siste ligning. Forskuddene kan i en viss utstrekning ansettes skjønnsmessig og de kan også reguleres i inntektsåret.

Ligning skal som hittil foretas etter utgangen av inntektsåret. Forskuddstrekket eller de utskrevne forskudd avregnes i den utliknede skatt. Hvis forskuddene ikke gir full dekning, må den skattepliktige betale det overskytende som restskatt. Restskatter under kr. 20 blir dog ikke å innkreve. Har den skattepliktige betalt for mye skal tilbakebetaling finne sted. Beløp på under kr. 20 skal dog føres til fradrag i forskudd for det løpende inntektsår.

All skatteinnbetaling skal i alminnelighet skje over postgiro, direkte til skatteoppkreveren eller gjennom bank.

De innbetalte skattebeløp skal fordeles mellom kommune og stat etter hvert i inntektsåret. Endelig fordeling foretas når ligning er foretatt.

Det utvalg som forberedte reformen hadde foreslått at statens og kommunenes budsjettår skulle legges om og følge kalenderåret. Departementet har funnet at det vil være en fordel å beholde det nåværende budsjettår.

Etter utkastet skal tidspunktet for lovens ikrafttreden og de særregler som skal gjelde ved overgangen til den nye betalingsordningen fastsettes ved særskilt lov. Departementet regner med at det må skje en viss utbygging både av lignings- og skatteoppkreverkontorene, særlig i de mindre skattedistriktene, før reformen kan gjennomføres.

Fisk over Dovre

Med tankvogn og kjølevogn går tusener av tonn fisk om året

«Vårt Yrke» — Statsbanenes yppperlige husorgan — har i sitt siste nummer en interessant artikkel om transporten av fisk over Dovre. Lederen av jernbanens spedisjon og fiske-ekspedisjon i Trondheim, bestyrer Oskar B. *Lund*, fortelier her om hvordan fisketransporten foregår. Fiskevognene blir skiftet inn til rampen ved siden av fordelingshallen ved kjølelageret, og opplessingen går i alminnelighet greit. I den senere tid har man forsøkt å bruke gaffeltrucks ved opplastingen, men det støter på en del vanskeligheter, fordi vognene ofte er for lave for rampen. Hovedmengden av fisken går til Oslo, men det går sendinger også til Kristiansand og Stavanger. Fisken går sørover med spesialtog hver dag og bruker 18 timer på turen Trondheim—Oslo.

Rekordåret for forsendelser av fisk denne veien var 1941, da nærmere 50 mill. kg fisk ble ekspedert. I de senere årene har fiskemengden variert noe og svinger mellom 39.5 mill. i 1948, vel 30 mill. i 1949 og om lag 25 mill. i 1950. En del av fisken blir eksportert til kontinentet. Til Basel kan en fiskelast gå på 6 døgn.

Ingen konklusjon ennå

på samferdselsrådets møte

Samferdselsrådet kom ikke fram til noen endelig konklusjon etter de to møtene torsdag og fredag, der sam-

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

... også hans skrivelse nr. 314 av 2. ds., men han sa at det hadde ikke noe med den å gjøre. Jeg fikk dog antydet overfor Esmarch i forsiktig form muligheten for et angrep på Nederland, slik som anført i legasjonen i Berlins nr. 638 og anså det som står i siste ledd som en mulighet for innmars i Danmark.»[1])

[1]) Anm.: Brev 314 gjengir rykter om tysk offensiv i sin alminnelighet.

---

knekt fra bordet. Siden har han innkomst i ruter til kløver dame og må få 9 stikk. Det ble spilt med direkte score, så overstikk hadde ingen interesse.

I neste spill var det Mrs. Culbertson som ikke greide oppgaven, skjønt den ikke er av de vanskeligste.

♠ D 5
♡ Ess 5 4 3
◇ Ess K 9 8 5 3
♣ Ess

♠ 9 8 6 4 — ♠ 7 2
♡ Kn — ♡ D 10 9 8
◇ 7 2 — ◇ D Kn 10 4
♣ Kn 9 8 7 6 2 — ♣ K D 10

♠ Ess K Kn 10 3
♡ K 7 6 2
◇ 6
♣ 5 4 3

Meldinger:

Sør	Vest	Nord	Øst
1 ♠	pass	3 ◇	pass
3 ♠	pass	5 ♡	pass
6 ♠	pass	pass	pass

5 hjerter er spørremelding.

Vest spilte ut hjerter knekt. Hvordan skal sør spille? Mulighetene konsentrerer seg om å godspille ruter eller stjele vekk kløverne. Hvilket av disse to alternativer man skal velge må avgjøres før man bestemmer seg for å stikke utspillet hos sør eller nord.

Mrs. Culbertson bestemte seg for å spille på ruterne og var villig til å gi bort et ruterstikk, og hvorfor ikke like godt først som sist? Hun stakk med hjerter konge og spilte liten ruter, som hun lot gå til øst. Øst spilte hjerter tilbake, og beten var der.

Ideen med å gi bort et ruterstikk var riktig nok. (At det ikke går å spille på kløverstjeling vil leseren sikkert selv finne ut). Men ruterstikket må gis bort senere: Utspillet stikkes på egen hånd, og det trumfes fire ganger. Derpå ruter ess, konge og en liten ruter som motparten får beholde, idet melderen selv kaster to kløvere. Hva der nå enn spilles tilbake vil nord komme inn på et av sine ess, ruter spilles for fjerde gang og sør bruker sin siste trumf. Det gjenblitte ess er innkomst til ruterne.

Semifinalekampene i NM

for klubber ble trukket i Turneringsutvalgets møte i går og fikk følgende sammensetning:

Ogndal—Molde
Stavanger—Doubleton
Porsgrunn—Larvik
Stange—Strømmen
Tistedal—Astra
Nøtterøy—Frigg
Norrøna—Kløverknekt

Førstnevnte klubb er arrangør og kampene skal være spilt senest innen 2. april.

Vinnerne av disse kamper samt beste klubb fra Nord-Norge møtes i finalen som spilles i Oslo 30. april—3. mai d. å.

Han sier i dette brev at det nettopp var kommet en ilkurer fra Berlin med rapporter om visse meget bestemte og tilsynelatende pålitelige rykter om at en stor tysk offensiv var umiddelbart forestående. Men de kilder direktør Mohr satt inne med nevnes ikke. Offensiven ville bl. a. gå ut på å besette Sør-Norge for der å skaffe baser for flyangrep mot England.

Esmarch sier i slutten av sitt brev av 6. april:

«Etter å ha hatt to telefonsamtaler med utenriksråd Bull i går meddelte jeg det danske utenriksministerium at den norske utenriksminister ikke fant, på grunn av de for tiden foreliggende opplysninger, å burde rette noen henvendelse til det tyske utenriksministerium.

Baron Hamilton fortalte meg senere i går at man i det svenske utenriksdepartement ikke var tilbøyelig til å tillegge ryktene avgjørende vekt. Man kjente til at det hadde vært store tyske troppeansamlinger i Nord-Tyskland, og den svenske sendemann i Berlin hadde omtalt dette i det tyske utenriksministerium hvor man imidlertid hadde avvist ham med at man ikke kunne drøfte militære foranstaltninger.[1]). U.k.-innst. II, s. 160.

Til slutt bør det nevnes at, ifølge et P.M. datert 10. mars 1941, av utenriksråd Bull førte meldingen fra Esmarch også til en *telefonsamtale mellom Koht og minister Günther.*[1]) Koht kan ikke erindre denne samtalen og tror at han i tilfelle må ha talt om den fransk-britiske noten. Bull fastholder sin forklaring i et nytt P.M. av 24. januar 1942. — I denne samtale skulle Günther ha sagt at Sverige hadde undersøkt saken i Berlin og var blitt beroliget.

Esmarch sendte 8. april beskjed om de tyske skipsbevegelser. Kommisjonen sier:

«Til avslutning bør nevnes at det er på det rene at hverken utenriksminister Koht eller statsråd Ljungberg brakte de meldinger de hadde mottatt videre til regjeringens øvrige medlemmer. Ingen av dem drøftet situasjonen med de militære myndigheter. Det ble heller ikke fra utenriksdepartementet hverken 5., 6., 7. eller 8. april gjort noe forsøk på å få opplysningene fra København- eller Berlin-delegasjonene supplert, så at en i Oslo iallfall kunne ha fått opplysningene i den mer fyldige form som de kom i til København. Det vil av den danske betenkning ses at en i København behandlet saken på en langt mer omhyggelig måte.» U.k.innst. II, s. 162.

VESTFRONTEN

Helt fra årsskiftet var det kommet varsler av den alvorligste art fra London og Paris. Disse ble sterkt understreket i handling ved «Altmark»-affæren og i ord bl. a. i en tale av den britiske marineminister den 31. mars, hvor han bl. a. sa om de nøytrale:

[1]) Uthevet her.

...og fra Sovjet-Samveldets eller Tysk-

(Fortsatt side 8 - sp. 1.)

Fra presselosjen

(Fortsatt fra side 4.)

monopoler og i stedet monopolisere gjennom de organisasjonene Arbeiderpartiet er pott og panne i, t. eks. fiskerorganisasjonene. Det tar seg jo penere ut!

— — —

Presidentskapet har sendt saken om «Hauges direktiv» til utenriks- og konstitusjonskomiteen hvor det rettelig hører hjemme. Saken kommer opp i tinget snart. Også konflikten mellom Sjøforsvaret og departementet om beredskapsbevilgningene vil komme til Stortinget. Sakene går nå den reglementsmessige vei og foreløbig er det bare «rette vedkommende» som er særlig interessert i dem. Men de vil nok volde en del rabalder når de kommer til endelig behandling.

Ellers har Moseid (b) og Borgen fremmet privat lovforslag om ens alderspensjon for land og by, og kommunalministeren har bebudet prop. om lov om arbeidsvilkårene i jordbruket. Arkitektene har sendt Stortinget et skarpt brev om Boligdirektoratets nye retningslinjer som arkitektene finner smidigere enn før, men fordelene reduseres vesentlig på grunn av av Husbankens regler, sier de. Og arkitektene mener at myndighetene berøver dem arbeidsroen. Vi kan trøste arkitektene med at myndighetene forstyrrer mange yrkers arbeidsro langt mer enn deres.

Vi kunne godt fortelle ting her som ville vekke oppsikt, men vi vil ikke stikke kjepper i hjulet i en alvorlig sak. Mon det ikke vil skje noe gledelig på boligmarkedet snart? Vi har naturligvis ingen spesiell fidus til Arbeiderpartiets boligmyndigheter, de har sannelig ikke hatt noen heldig hånd. Men man skal ikke se bort fra at det er en forferdelig vanskelig materie å håndtere. Det skulle ikke undre oss om partiet nå forbereder realistiske tiltak på området. Vi tillater oss å tro det. Tar vi feil, skal vi ta det i oss igjen.

— — —

I går vedtok Stortinget finanskomiteens innst. om granskingen av Norges Bank under okkupasjonen, hjemme og ute, etter at sakens ordfører Stranger (h) hadde gitt en grei redegjørelse for saken, og Hognestad (a), Wright (h), Alfred Nilsen (v) og Bratteli (a) hadde hatt ordet. Det ble slått fast at hverken mindretallet eller flertallet mener det er grunn til å reise konstitusjonelt eller rettslig ansvar mot bankens ledelse og det var heller ingen tvil om at de menn som ledet banken i den vanskelige tiden var gode nordmenn og hadde landets og bankens interesser for øye. Meningsforskjellen gjelder den rent skjønnsmessige vurdering av enkelte beslutninger som måtte treffes.

Det er alt sammen historie.

Stortinget vedtok også bevilgningen på 5 millioner kroner til et norsk feltlasarett for FN-kommandoen i Korea etter at Alfred Nilsen (v) hadde talt mot den fordi han mente at vår deltagelse utelukkende bør være av humanitær art. Utenriksministeren opplyste imidlertid at det ikke var noen motsetning mellom dette tiltak og Norges innsats på det ... anitære område ... n norske FN-delegasjon har gitt tilsagn om at Norge vil delta i gjenreisningsarbeidet i Korea og denne saken vil senere bli lagt fram for Stortinget.

— — —

For dem som er interessert i den nye jaktloven kan vi opplyse at proposisjonen er kommet til landbrukskomiteen, men at komiteen ikke vil ta fatt på den før den er ferdig med budsjettsakene. Det vil si at jaktloven neppe kommer opp til realitetsbehandling før i høstsesjonen. Og har De da noen forslag til ytterligere forbedringer, kan De skrive til komiteen om det. Det er Løvset, (h) Sør-Trøndelag som er sakens ordfører.

Møll.

Frankrike og Italia

(Fortsatt fra side 3.)

let øker i de store industristrøk. Men det betyr ikke stort annet enn at befolkningen i Frankrike, som i så mange andre land, søker fra landsbygda. (For øvrig bodde i begynnelsen av 1930-årene ca. 49 pst. av landets befolkning på landet. Den nevnte prosent er større enn i andre vest- og mellomeuropeiske land). — Det kan visst ikke herske tvil om at Frankrike, uten fare for overbefolkning og derav følgende ødeleggelse av levevilkårene, kan gi plass for mange flere mennesker enn landet har. Og mest sannsynlig tør det vel være at en betydelig økning i befolkningen ville innebære en økt nasjonalvelstand. Symptomatisk var det kanskje for så vidt at det i årene etter første verdenskrig arbeidet ikke få italienere og polakker i Frankrike.

Italia har et flateinnhold på ca. 310,000 kvadratkm. (litt mindre enn Norge!). Og innbyggerantallet er omkring 46 mill. mennesker. En regner at folketettheten nå svarer til 137 mennesker pr. kvadratkm. Så meget mer som Italias naturrikdommer er begrenset, kan en trygt karakterisere landet som overbefolket. Italia er da også et av de få land i Europa som har hatt massearbeidsløshet etter krigen. Den er nok gått nedover. Men et utslag av vanskene har bl. a. vært at atskillige italienske arbeidere etter krigen har søkt midlertidig beskjeftigelse i Belgia og særlig i Frankrike.

Dette er bakgrunnen for at man nylig i Magherita drøftet bl. a. en økt italiensk innvandring til Frankrike.

Selve tanken om at det rikere utstyrte og relativt tynt befolkede Frankrike skal gå til et vidstrakt økonomisk samarbeid med det fattigere og overbefolkede frendeland Italia innebærer store muligheter utover en viss befolkningsutveksling. Vidsynte statsmenn skulle her kunne få i stand noe som betydde en varig velstandsøkning i de to romanske stater det gjelder. Det ville igjen føre til en politisk stabilisering i de to lands indre forhold. Og enhver kan si seg selv at hele Vest-Europa ville vinne ved politisk rolige forhold i de to største av de frie stater, hvor den viktigste fagorganisasjon domineres av kommunistene.

Vi tror derfor at ikke bare Frankrike og Italia vil ha fordel av et intimt økonomisk samarbeid, men at dette også vil kunne få lykkelige virkninger for oss andre. Det var iallfall å håpe.

Jens Trumpe Broch.

...støter på en del vanskeligheter, fordi vognene ofte er for lave for rampen. Hovedmengden av fisken går til Oslo, men det går sendinger også til Kristiansand og Stavanger. Fisken går sørover med spesialtog hver dag og bruker 18 timer på turen Trondheim—Oslo.

Rekordåret for forsendelser av fisk denne veien var 1941, da nærmere 50 mill. kg fisk ble ekspedert. I de senere årene har fiskemengden variert noe og svinger mellom 39.5 mill. i 1948, vel 30 mill. i 1949 og om lag 25 mill. i 1950. En del av fisken blir eksportert til kontinentet. Til Basel kan en fiskelast gå på 6 døgn.

NSB har omtrent 500 kjølevogner for transport av fisk, kjøtt og andre lettbedervelige matvarer. En del av vognene er utstyrt slik at de også kan brukes som varmevogner i den kalde årstiden.

Et helt nytt innslag i fisketransporten er transporten av levende fisk i tankvogn. Det er Norges Levendefisklag som har satt i gang dette, og salgssjef *Naustvik* forteller at man foreløbig bare har 1 slik tankvogn. Mye av fisken døde underveis på den første turen i høst, men senere har en funnet fram til en tilfredsstillende ordning med kjølingen og surstofftilførslen. Det har nå gått 5 laster med levende fisk over Dovre, og i den siste lasten var det ikke et eneste dødsfall. Det er meningen å bygge flere slike vogner. De veier 31.5 tonn, og det mener fiskefolkene er for mye. Man vil nå prøve å få laget dem med en lettere understilling, slik at fiskemengden kan økes.

Skipsetterretninger

Meldinger fra rederne

Bergens Kulkompani A/S, Bergen.

«Norvest» ank Singapore 28/2.

Georg Vefling, Tønsberg.

«Giert Torgersen» avg Suez 28/2 til Ras Tanura.

Christian F. Bonnevie,, Oslo.

«Mai Bente» ank Spezia 1/3.

Karl Bruusgaard, Oslo.

«Mataura» avg Barrios 28/2 til Houston.

Øivind Lorentzen, Oslo.

«Ultragaz» avg Houston 12/2 til Santos.
«Bowrio» ank New York 27/2 b. Philadelphia.
«Bowmonte» avg Rio 28/2 til Santos.
«Edv. Grieg» avg Dakar 17/2 til Cape Town.

... ner med at det må skje en viss utbygging både av lignings- og skatteoppkreverkontorene, særlig i de mindre skattedistriktene, før reformer kan gjennomføres.

Ingen konklusjon ennå

på samferdselsrådets møte

Samferdselsrådet kom ikke fram til noen endelig konklusjon etter de to møtene torsdag og fredag, der samferdselsmidlene og en koordinering av dem ble tatt opp på bred basis opplyser ekspedisjonssjef Erling Føien på NTB's forespørsel.

Det var et temmelig stort materiale som ble lagt fram, og det vil ta litt tid å gå gjennom alt sammen.

Sakene er nå sendt hvert enkelt medlem av rådet, som så vil studere dem nøye og legge fram sitt syn på et nytt møte i Samferdselsdepartementet om en måneds tid. Først da kan det bli tale om å komme fram til en konklusjon, sier ekspedisjonssjefen.

Arbeidsrettsdom

Arbeidsretten har fredag ved enstemmig dom gitt Norsk Støperiarbeiderforbund medhold i dets påstand i søksmålet mot Norsk Arbeidsgiverforening og De Mekaniske Verksteders Landsforening. Saken var til hovedforhandling torsdag.

Forbundets påstand gikk ut på at lønnsnemnda ikke har adgang til å gi varighetsparagrafen i verkstedoverenskomsten en tilføyelse der det heter at Norsk Støperiarbeiderforbund ikke kan si opp overenskomsten hvis ikke Norsk Jern- og Metallarbeiderforbund sier den opp.

Dødstall

Bergen, 2. mars. (Sp.) Kontorsjef Claus Gunne ved Vaksdal Mølle er avgått ved døden, 67½ år gammel. Han var født på Voss, og fikk en merkantil utdannelse. Etter ansettelse østpå som reisende i melbransjen, og en tid også som disponent for en kjeksfabrikk, kom han til Bergen i 1913 til firmaet A/S Gert Meyer og fortsatte i Vaksdal Mølles tjeneste etter at Staten overtok møllen. Claus Gunne har vært reisende avdelingssjef og de siste syv år kontorsjef ved møllens administrasjonskontor i Bergen. Han var en utmerket bransjemann med et inngående kjennskap til møllens kundekrets, og var meget skattet og avholdt som det gode menneske han var.

Stavanger, 2. mars. (NTB) En kjent skikkelse i Stavanger sjøfartskretser, kaptein Georg Kværnø, er i dag død 74 år gammel. Han var født i Flatanger, Sør-Trøndelag, men da han i 1932 sluttet sjøen slo han seg ned i Stavanger som besiktigelsesmann for forskjellige assuranseselskaper. Han har vært medlem av bystyret og mangeårig medlem av Stavanger Sjømannsforening.

HOLMENS VERFT RISØR
T ... 148 og 125
Skipsreparasjoner — Patentslip. ... ystokk for 1000 t.dw. båter.

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

Da Norge kom inn i krigen

VII

Undersøkelseskommisjonen omtaler den engelske og franske mineutlegging den 8. april. Kl. 6 om morgenen kom den britiske og den franske minister til Utenriksdepartementet og overleverte en note om den minelegging som hadde funnet sted. I noten het det at

«den tyske luft- og sjøkrigsførsel mot alliert og nøytral tonnasje stadig var blitt brutalisert. Hensikten med disse overlagte angrep kunne bare være at Tyskland ønsket å terrorisere de nøytrale makter som angrepene særlig gikk ut over. Da den tyske krigføring var folkerettsstridig, hadde de allierte rett til å ta de nødvendige skritt mot den. De allierte regjeringer hadde sett at de største tap på det åpne hav av mennesker og skip var påført Norge, og skjønt folkerettsstridige senkninger stadig fant sted, forlangte Tyskland likevel full utnyttelse for sin handel av de norske farvann, og den norske regjering hadde endog følt seg forpliktet til å gi tyske skip væpnet eskorte, mens den var ute av stand til å gi egne skip hjelp på det åpne hav. De allierte regjeringer aktet for sin del ikke å se rolig på de nåværende forhold i Norge, der Tyskland fikk tilførsler som var nødvendige for dets krigføring.

«*They have, therefore, already given notice to the Norwegian Government that they reserve the right to take such measures as they think necessary to hinder or prevent Germany from obtaining in Norway the resources or facilities which, for the purpose of the war, should be to her advantage or to the disadvantage of the Allies.*» U.k.innst. II, s. 171.

Noten sier videre:

«Når en vellykket gjennomføring av krigen nå tvang de allierte regjeringer til å iverksette disse forholdsregler, ville verdensopinionen forstå dette. Hensikten var nemlig å kjempe for de prinsipper som de mindre stater gjerne ville se seire, og som deres egen eksistens til syvende og sist er beroende på. De allierte regjeringer hadde følgelig besluttet å nekte fienden fortsatt bruk av de norske sjøområder som åpenbart var av særlig verdi for ham, fordi de ga Tyskland adgang til å få de nødvendige tilførsler for sin folkerettsstridige krigføring. De allierte makter hadde derfor minelagt nærmere oppregnede felter. — — — — U.k.innst. II, s. 172.

Noten sluttet med at inntil videre i de første 48 timer ville britiske sjøstridskrefter patruljere for å forhindre at handelsskip skulle gå inn i de minelagte områder.

Kommisjonen bemerket at noten ikke er begrunnet med det tyske angrep som nå var under utvikling.

Etter den engelske note av 6. ap- og sa frå at noten av 5. april ikkje hadde den meining at det skulle verta gjort noko slag attakk mot Skandinavia (Sverige?). Den svenske utenriksministeren var då rett forundra over det som hadde komi gjennom Kringkastinga i dag tidleg. Elles er det ikkje noko serskilt å melda om det.»

Videre fortsatte utenriksminister Koht:

«Det er heilt klårt for oss alle, at det som her er gjort, kan få lange og fårlege konsekvenser for vårt land. Det har i dei siste dagane vore ei rekkje med meldingar frå Tyskland om at det var planlagt tiltak som vende seg mot Noreg, med tanke på serskilt å setja seg fast ei eller annan stad i Sør-Norge. Men dette er meldingar som ikkje kviler på noko offisielt grunnlag, så vi kan ikkje vita for visst kva dei i grunnen byggjar på, og kva som er alvåret i dei.» U.k. innst. II, s. 173.

(Koht bestrider bestemt å ha sagt dette. Stenografrevisor Engelsrud hevder at hans referat er helt klart på dette punkt).

Joh. Ludw. Mowinckel hadde et lengre innlegg, hvori han hevdet at den britiske aksjon var en eklatant og skammelig urett, og skulle en følge sine innskytelser så kunne vi bryte med Storbritannia og slutte oss til Tyskland, men hevdet Mowinckel, ble vi tvunget til å ta parti matte det uten tvil skje på engelsk side, og vårt svar på notene burde derfor formuleres med omtanke. Han anså en tysk flåteaksjon mot Norge lite sannsynlig.

Og Koht uttalte at det iallfall ville være uklokt å vende seg til Tyskland for å få råd. Han sa videre:

«Eg går ut ifrå at meldinga om ein tysk flåte er på veg opp i Kattegat, kann vera riktig. Eg held slett ikkje det for utruleg. Det er melding om uro på alle kanter, og det er også komi melding om at den britiske flåten like eins er på veg mot same kanten. Den tyske ministeren har sagt til meg at det var ingen ting. Tyskland (heller) har villa (enn?) at det i krigsførsla nå skulle koma til open strid på sjøen, og eg kann godt tenkja meg at Tyskland kunne tenke på dette. Men kunde vi få få lite grann utsetjing med at Tyskland gjorde noko mot Noreg, og kunne striden såleis verta ført utanfor norsk område, så trur eg det ville verta ei vinning og kanskje føra til at det ikkje vart lyst krig mot vårt land.»

Hambro meddelte umiddelbart etter Kohts innlegg at det nettopp var kommet melding fra marinestaben i København om at 46 tyske oppsynsskip og 48 armerte trålere om morgenen hadde stått ut gjennom Kattegat med nordlig kurs. Referat fra resten av møtet mangler. Antagelig dit fikk han av visesjefen for Naval Staff, admiral Philips, følgende melding: Tyske sjøstridskrefter ble sett i Nordsjøen i går sammen med, tror man, et handelsskip, muligens en troppetransport. I morges ble deres framskutte styrker observert utenfor norskekysten for nordgående. Det antas med bestemthet at det er hensikten å foreta operasjoner mot Narvik og at de kunne komme dit før midnatt. Admiral Philips tilføyde at tyskerne ved 10-tiden i aften kunne være ved Narvik.» U.k.-innst. II, s. 177.

Det er litt uklart om Koht fikk dette telegram i selve Stortinget, og heller ikke vet man om statsråd Ljungberg, forsvarsministeren, ble gjort bekjent med det. Det er for øvrig ingen grunn til å tro at noen av de øvrige regjeringsmedlemmer har fått meldingen. Kl. 17.15 ringte general Liljedahl til generalstaben og meddelte oberstløytnant Wrede Holm at det var soldater og krigsmateriell med «Rio de Janeiro» — som var senket av en polsk u-båt utenfor Lillesand — og at tyskerne selv sa at de var på vei til Bergen etter anmodning fra den norske regjering for å hjelpe nordmennene. Dette telegram ble senere referert i Stortinget. I denne forbindelse skal det bare meddeles at meldingen er kjent i begge de militære staber. Admiral Diesen trodde imidlertid ikke soldatene var bestemt for Norge og mente at tyskernes uttalelser om Bergen bare var kamuflasje.

K. D.

(Første artikkel sto 27/1, annen 3/2, tredje 10/2, fjerde 17/2, femte 24/2 og sjette 3/3.

Ikke tale om å stoppe dollarhjelpen til Tyskland

OEEC med i sentralgruppen for [illegible]

Paris, 9. mars. (NTB—Reuter). Rådet i den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon, OEEC, godtok fredag innbydelsen til å bli med i den internasjonale råvarekonferansen etter at den nederlandske utenriksminister Dirk Stikker hadde redegjort for sin reise til De Forente Stater på organisasjonens vegne. Generalsekretær Robert Marjolin skal representere OEEC i konferansens sentralgruppe.

Det ble besluttet at rådet så snart som mulig skal tre sammen igjen på statsrådnivå for å drøfte Vest-Tysklands stilling i den europeiske betalingsunionen.

Etter møtet i OEEC fortalte Milton Katz, Marshall-planens reisende ambassadør, pressefolkene at noen i Washington har misforstått ham når det fortelles, at han skal ha foreslått at all dollarhjelp til Vest-Tyskland skal innstilles. Noe slikt forslag var aldri kommet fra ham.

På henvendelse til ECA.s opplysningskontor i Oslo ble «N. H. og S. T.» meddelt, at i en telefonsamtale med dem i går, uttalte Milton Katz, at det ikke var tale om å stoppe dollarhjelpen til Tyskland, og at han var helt ut enig med McCloy i hans syn på det tyske problem.

— o —

— Utenrikskomiteen i den franske nasjonalforsamling ba fredag regjeringen protestere mot løslatelsen av den tyske rustningsmagnaten Alfred von Krupp.

MALERIAUKSJON

MANDAG DEN 12. MARS KL. 17,30 PRESIS

En samling norsk- og utenlandsk kunst.

HVORAV EN STØRRE DEL FRA PRIVATSAMLING OG DØDSBO — AV SAMLINGEN NEVNES: P. N. Arbo - Franz Bøe - HARALD BERTRAND: «KARL JOHANSGATE i 1883» og «AKERSELVEN i 1883» - Fr. Collett - Bernt Clüver - Edv. Diriks - Axel Ender - S. Grande - TH. HOLMBOE: «FUGLEFJELL» - Nils Hansteen - Laur. Haaland - Th. Jergill - Arne Kavli - Fr. Kolstø - Alfhild Lunde - Kalle Løchen - MORTEN MULLER 2 - Nils Bjørnson Møller - E. Munch (litografi) - Joh. Nielsen - Harald Petersen - Chr. Skredsvig - A. Singdahlsen - Ludvig Skramstad 3 - Eyolf Soot - T. STADSKLEIV: 2 STORE BILDER FRA LIFJELL, TELEMARK - Prof. Halfd. Strøm - G. Stenersen - Otto Sinding - Thv. Torgersen og Gustav Wentzel.

samt utenlandsk kunst.

UTSTILLING I OVERLYSSALEN I DAG LØRDAG KL. 9—16, I MORGEN SØNDAG KL. 12—15 og MANDAG (AUKSJONSDAGEN) KL. 9—14.

A/S WANGS KUNST- OG ANTIKVITETSHANDEL Kr. IV.s gt. 12. Tlf. 41 52 00, 41 53 27.

Dødsfall

Hotelleier Jørgen J. Jørgensen, Larvik, er død, 63 år gammel. Jørgensen var en av forgrunnsfigurene i Vestfolds hotellnæring. Han var født i Oslo og fikk sin utdannelse her. Etter mange års arbeid ved Hotel Bristol og Grand Hotel kom han for 20 år siden til Larvik, hvor han overtok Hotel Victoria, som han senere har drevet på en utmerket måte. Han var i en årrekke formann i Vestfold og Buskerud Hotell- og Restaurantforening og nøt stor anseelse innen standen.

— o —

— Det amerikanske hangarskipet «Rosevelt» tok fredag ombord i høy sjø seks overlevende fra et amerikansk militært transportfly som styrtet ned like utenfor den italienske vestkysten onsdag.

Regjeringskrisene

Ny fransk regjering

Paris, 10. mars. (NTB-Reuter) Lederen for det radikale parti, Henrik Queuille, fikk i går tillitsvotum fra nasjonalforsamlingen med 359 stemmer, 48 mer enn konstitusjonen krever.

En regner med at han vil ha sin ministerliste klar i dag. Den vil antagelig være nesten lik Rene Plevens avgåtte regjering, men en tror at både Bidault (MRP) og Mollet — sosialistenes generalsekretær — vil tre inn som visestatsministre.

Queuille framstilte seg med et program som gikk ut på at man skulle forberede alminnelige valg «før sommeren», og den nye regjering, som av den grunn allerede er blitt døpt «de hundre dagers regjering,» kommer derfor til å ha et meget begrenset mandat.

Ny tyrkisk regjering

Ankara, 10. mars. (NTB-Reuter). Den nye tyrkiske regjering ble ferdigdannet fredag kveld og er i realiteten bare en omdanning av den forrige. Adnan Menderes fortsetter som statsminister og Fuat Koprula som utenriksminister.

Krise i Syria

Damascus: (NTB) Den syv måneder gamle syriske regjeringen til Nazim ob Kodsi trådte tilbake fredag kveld. Syrias første konstituerende regjering ble dannet i september i fjor etter et stormfullt etterkrigsregime som bl. a. opplevde tre statskup.

— o —

von Weizsäcker –

La tradisjonen gjenspeiles i norske skips utsmykning

En idé fra «portmalingens» og galionsfigurenes tid

Av direktør L. J. Vogt

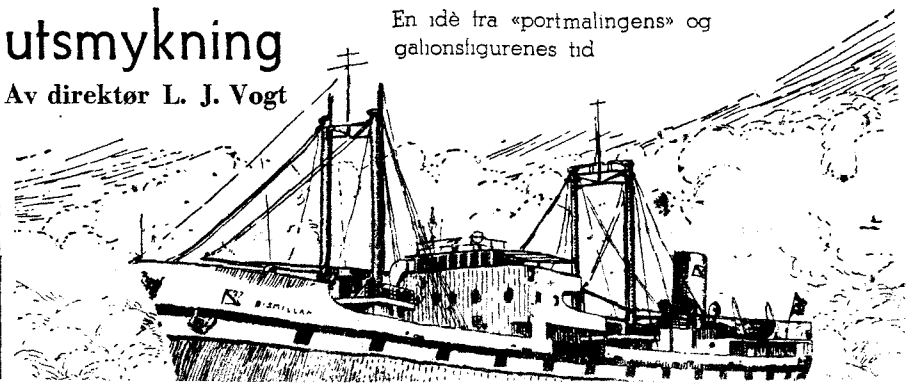

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie

fordi de ga Tyskland adgang til å [illegible] de nødvendige tilførsler for sin folkerettsstridige krigføring. De allierte makter hadde derfor minelagt nærmere oppregnede felter. — — — — U.k.innst. II, s. 172.

Noten sluttet med at inntil videre i de første 48 timer ville britiske sjøstridskrefter patruljere for å forhindre at handelsskip skulle gå inn i de minelagte områder.

Kommisjonen bemerket at noten ikke er begrunnet med det tyske angrep som nå var under utvikling.

Etter den engelske note av 6. januar 1940 hadde den britiske regjering i slutten av samme måned brakt i forslag at Norge skulle legge ut minefelter for å beskytte sine farvann, dvs. drive den tyske ferdsel ut på åpent hav. I motsatt fall ville England selv sperre malmtransporten med makt[1]) skriver Koht i et

[1]) Uthevet her.

notat 23. januar. I februar ga Colban i London et halvveis løfte om at Norge ville gå til en slik mineutlegging. Først 20. mars ber Koht Forsvarsdepartementet om å utrede spørsmålet teknisk. 2. april ga kommanderende admiral sin uttalelse og foreslo minelagt et område ved Vågsøy i nærheten av Stadt.

Så tilføyer kommisjonen: *Den engelske note av 5. april kan under denne synsvinkel ses som et siste varsel til Norge om at Norge selv* må gå til minelegging for å beskytte seg mot britisk aksjon.[1]) U.k.innst. II, s. 172.

[1]) Uthevet her.

8. april fikk man altså møte i utenrikskomiteen i Stortinget sammen med regjeringen. Samtlige regjeringsmedlemmer var til stede, dessuten kommanderende admiral Diesen og admiralstabsjef Corneliussen. Fra dette møte foreligger bare ufullstendig referat. Utenriksminister Koht innledet med å referere noten av 5. april. Han forklarte at han morgenen etter (i referatet står det i morges) hadde en *samtale med utenriksminister Günther*[1]) og drøftet saken

[1]) Uthevet her.

med ham. Koht sa videre at han samme morgen litt før 6 gjennom Utenriksdepartementet ble bekjent med at det var kommet nye noter datert samme dag. Han refererte så notene av 8. april for komiteen. Den samlede regjering og utenrikskomiteen fikk således samtidig kjennskap til noten av 5. april og av 8. april.

Koht ble avbrutt av en telefonsamtale med Günther. Da han kom tilbake fra telefonsamtalen anførte han:

«Eg skal fyrst berre seia frå om, at i den samtalen eg nå hadde med den svenske utenriksministeren, vart det opplyst at det ikkje er gjort noko tiltak mot Sverike etter denne noten frå 5. april. Tvert imot, den britiske sendemannen var hos den svenske utanriksminister i går ettermiddag med at Tyskland [illegible] gjorde noko mot Noreg, og kunne striden såleis verta ført utanfor norsk område, så trur eg det [illegible] verta ei vinning og kanskje fø[illegible] at det ikkje vart lyst krig mot [illegible]rt land.»

Hambro meddelte umiddelbart etter Kohts innlegg at det nettopp var kommet melding fra marinestaben i København om at 46 tyske oppsynsskip og 48 armerte trålere om morgenen hadde stått ut gjennom Kattegat med nordlig kurs. Referat fra resten av møtet mangler. Antagelig har møtet vært enig med utenriksministeren i at det måtte protesteres.

Koht bestrider bestemt å ha sagt at han har spurt den tyske minister, og at denne skulle ha svart at «det var ingen ting.» U.k.innst. II, s. 176.

I et regjeringsmøte umiddelbart etter fellesmøtet ble det vedtatt en protestnote. (Dens innhold er ganske likegyldig, da man på dette tidspunkt var gått fra ord til handling både på tysk og alliert hold.

8. april om formiddagen kom en rekke meldinger om det tyske angrep.

Kl. 10.43 meldte kommandørkaptein Pontoppidan fra Danmark til admiralstaben at 43 tyske raümbåter og 48 armerte trålere hadde spredt seg i det nordlige Kattegat, men ennå ikke var kommet nord av Skagen. «Gneisenau», «Leipzig» og «Emden» hadde passert Langeland for nordgående mellom kl. 6 og 7, fulgt av jagere og trålere.

Kl. 12.25 kom det melding fra oberst Adlercreutz til generalstaben om at sterke sjøstridskrefter hadde gått gjennom Storebelt, og at deler var nådd opp til Kattegat. Videre at det omkring Rendsburg var infanteri og artilleri på vei nordover.

Kl. 15.35 kom det ny melding til admiralstaben fra Pontoppidan at to skip av «Gneisenau»-typen, et av «Deutschland»-typen, et av «Emden»-typen og tre torpedobåter av «Møwe»-typen passerte Anholt kl. 12.05 for nordgående, kl. 17.15 meldtes at de samme skip passerte Hirtsholm og kl. 19 at de passerte Skagen fyrskip. Kl. 17 kom det beskjed om at store, armerte skip med tropper ombord passerte Storebelt. U.k.innst. II, s. 176.

Det kom samtidig en viktig melding til Utenriksdepartementet fra legasjonen i London. Kl. 15 mottok en i Utenriksdepartementet en telefonmeddelelse som lød:

«Legasjonens telegram i ettermiddag må behandles øyeblikkelig. Det gjelder angivelig tysk flåtebevegelse henimot Narvik.»

Meddelelsen skrev seg fra admiralstaben og var sålydende:

«Kl. 13 i dag ba Admiralitetet om øyeblikkelig samtale om en alvorlig sak. Da legasjonsråden straks kom

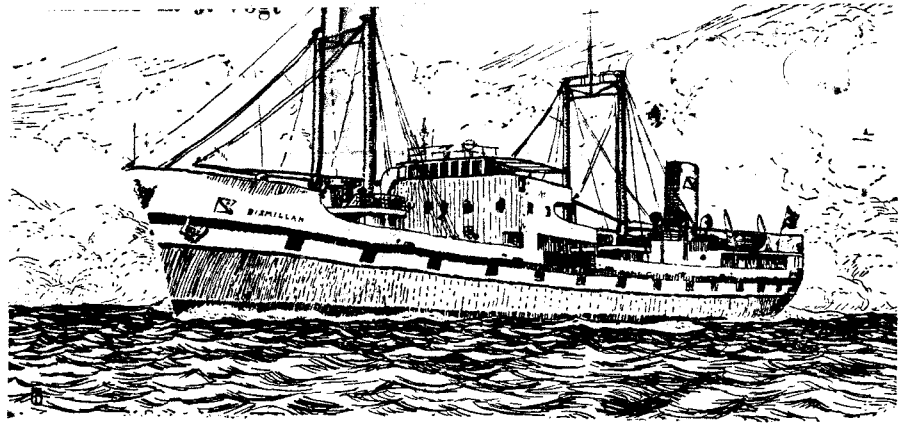

Portmalt «Bismillah».

Våre fedre bygde i 1850—60—70-årene mange vakre, hensiktsmessige og forsteklasses tre- og seilskip. I løpet av bare 4 år — 1872—75 — ble flåten tilført ikke mindre enn 685 slike hjemmebygde skip til fart på alle farvann.

Det var disse skip som med rette kunne innkassere «Shipping Gazette»s hyldest i 1870: «Blant de fartøyer som for nærværende ligger i Tyne finner vi noen norske skip av en skjønn form og vel skikket for skipsfarten. Uten spørsmål er det ingen sjømakt i Europa som har forbedret sin handelsflåte i den grad som Norge i siste fjerdedels århundre».

Et av disse skip var barken «Galathea», bygget og hjemmehørende i Tvedestrand. På bildet her ses den klar for sin «maiden trip» i 1866. Den var rederiets, byggerens, skipperens og mannskapets stolthet og alle satte sin ære i at «Galathea» og de mange av samme type kom til å bære vårt flagg på alle hav og i alle havner til heder for hjemlandet. De lyste opp der de fór fram, alltid skinnende av maling, lakk og nypusset messing utenbords, på dekk og i rigg.

Tradisjonen fra seilskipenes storhetstid er i ferd med å vende tilbake etter en midlertidig glemselsperiode. Igjen bygger våre redere ved verksteder i Norge vakre skip som på de store hav bærer vår ærerike tradisjon fra forrige århundre videre. Vi kjenner igjen med glede de fine linjene, den utfoldende baugen, under tiden endog prydet med gallionsfigur — også en arv fra våre fedres skipsbyggerkunst — og vi ser igjen et vedlikehold som på lang lei røper norsk eller i hvert fall skandinavisk hjemstavn.

Imidlertid forekommer det meg at være fremrakende konstruktører, redere, verksteder og skipsførere har glemt en interessant detalj når de pietetsfullt setter hevdvunnet tradisjon på rente igjen — nemlig «kanonportene». Engang var de nok virkelige porter til å åpne for å vise tenner til havets marodører. I mer siviliserte tider gikk de etterhvert over til å bli en billig, men vakker og virkningsfull dekorasjon for mangfoldige av våre flotteste seilskip.

Min egentlige hensikt med disse linjer er å henstille til våre redere, særlig de av dem som har tatt kunsten i sin tjeneste, å gjøre et forsøk med «portmaling» på moderne skip. Det er et billig eksperiment og passer det ikke er et strøk med malerkosten nok til å utslette det igjen. Men kan det innpasses tør det være virkningsfull propaganda, vekke oppsikt og gjenoppfriske halvglemte kjære minner hos shippinginteresserte.

Sjøfartsmuseets forståelsesfulle konservator Ths. Hauge, har på min anmodning levert den skissen til en portmalt «Bismillah» som her gjengis.

Et par detaljer fra portmalings tid: Antall porter skal være *ulike tall*, 7 — 9 — 11 — 13 osv., ikke 8 — 10 — 12 osv. Hvorfor det skal være så vet jeg ikke. Fra guttedagene erindrer jeg et skip som kom inn med portene malt blå, og min far sa at det betegnet sorg over rederen som nylig var død. Dengang tok jeg forklaringen som dødsens alvor, men det var kanskje allikevel en shippingskrøne, i hvert fall gjensa jeg aldri blåmalte porter.

Jeg skjenker ideen til den eller de som måtte føle seg kallet til forsøk.

L. J. Vogt.

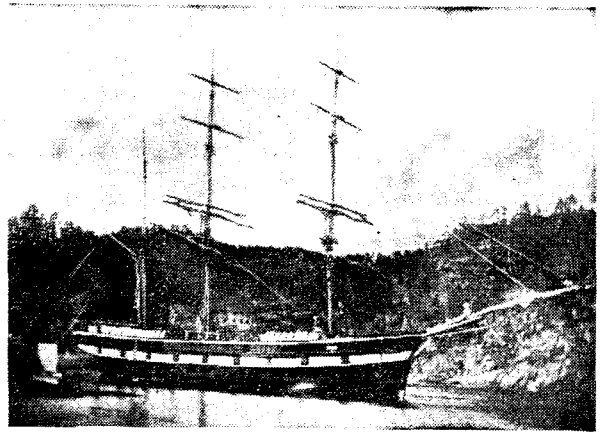

Barken «Galathea».

realiteten bare en omdanning av den forrige. Adnan Menderes fortsetter som statsminister og Fuat Koprula som utenriksminister.

Krise i Syria

Damascus: (NTB) Den syv måneder gamle syriske regjeringen til Nazim ob Kodsi trådte tilbake fredag kveld. Syrias første konstituerende regjering ble dannet i september i fjor etter et stormfullt etterkrigsregime som bl. a. opplevde tre statskup.

—o—

von Weizsäckers -

(Fortsatt fra side 4.)

rakteristikk av denne faller for øvrig så nøye sammen med hva det er framkommet fra andre hold, at den neppe kan være uriktig.

Igjennom von Weizsäckers bok følger man overfallene på Østerrike, Tsjekkoslovakia, Polen og Sovjet og endelig Japans på USA. Der er særlig foran felttoget mot Polen, hvor tautrekningen har funnet sted til siste øyeblikk, en rekke nye detaljer. Weizsäcker har spilt spillet for å hindre krigen. Han har operert til dels meget dristig bak Hitlers og Ribbentropps rygg sammen med de fremmede diplomater og også via den tyske ambassade i London. Hans standpunkt er det, at han er nasjonalt berettiget til å motarbeide sine sjefer så langt det er mulig for å hindre krig — men ikke til å gjøre noe, som når loddet er kastet, kan skade den tyske soldat. Han synes også å mene, at admiral Canaris indiskresjoner ligger innenfor denne ramme.

von Weizsäckers betraktninger om den almene politikk viser den sunne nøkterne, kultiverte, fredsinnstilte mann. Men også hvorledes han i sin stilling som statssekretær taper skritt for skritt. Til forskjellige tider stiller han seg selv spørsmålet: Skal jeg gå eller bli stående?

Von Weizsacker beklager seg ikke over sin skjebne og den fem års dom han fikk i Nürnberg: «Når jeg bortser fra hensynet til min familie, hus og hjem har jeg som fengslet og anklaget i Nürnberg gjort erfaringer, som jeg ikke ville unnvære. Den tid var ikke tapt for meg. Mange ganger var den preget av ro og ensomhet. Oftere var den stormfullt beveget. Og det var bra så.

Når båten rir på Nordsjøens krappe bølger så den ryster i sine sammenføyninger, da sier sjømannen leende: Stakkers folk i land.

Slik er sjøfart. Og slik ser von Weizsacker på livet.

Tilskuer.

—o—

— Storbritannia vil protestere skarpt mot at Chile har opprettet en ny antarktisbase i Falkland-området, blir det opplyst i London fredag. Protesten vil bli overlevert i Santiago i neste uke.

— Landbruksdepartementet har satt fram prp. om å forhøye bevilgningen til skogreising og skogkultur fra kr. 2 570 000 til kr. 2 770 000 for inneværende budsjettermin.

HOLMENS VERFT RISØR Telefon 148 og 125
Skipsreparasjoner — Patentslip.
Flytedokk for 1000 t.dw. båter.